

PRIMĂRIA MUNICIPIULUI, CONSILIUL LOCAL ȘI CASA DE CULTURĂ I.L. CARAGIALE PLOIEȘTI

revistă de cultură

CĂLĂTORII ÎN TIMP ȘI SPAȚIU

Publicație editată de **Primăria Municipiului Ploiești, Consiliul Local Ploiești și Casa de Cultură Ion Luca Caragiale a Municipiului Ploiești**

Directorul Casei de Cultură:
Marian Dragomir

Redactor-șef:
Dan Gulea

Colaboratori permanenți:
Constantin Abăluță
Ion Bogdan Lefter
Magda Răduță
Diana Rînciog

Sport:
Mihai Ioachimescu

Social media:
Nicolescu Cristina

Corectură:
Geanina Pavel

Layout&DTP:
Georgiana Kelemen

Colaboratorii pot trimite textele numai în format electronic. Autorii care doresc să fie recenzați în paginile revistei sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției. (Ploiești, Piața Eroilor nr. 1A, etaj VII)
Telefon: 0244-578.148
Site: www.casadecultura.ro
Facebook: facebook.com/atitudiniploiesti
Email: atitudini@casadecultura.ro
Tipar: SC 2M Digital SRL
ISSN: 1584-0832

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

Imaginile copertei 1 și ale copertei 4 sunt realizate de Florin Andreescu (*Versailles, le Grand Canal și Luvru*).

Argument - PAG. 1-2

Dan GULEA: Poezie din polul plus

Poezie - PAG. 3

Constantin ABĂLUȚĂ: *O familie fericită*

Proză - PAG. 4-5

Bedros HORASANGIAN: *De ce a câștigat Muntenegru Campionatul European de Handbal Feminin?*

Călătorii - PAG. 6-11

Horia GÂRBEA: *Vacanțe de altădată în Prahova*
Dorin STĂNESCU: *Oslo: acasă la Ibsen*
Alexandru-Ionuț CRUCERU: *De unde provine numele stațiunii Cheia?*

Actualitatea culturală - PAG. 12-18

FILSTREET (ediția a II-a, 2024, Pitești) / Lansare
Ion STRATAN / *Bienala Ordinului Arhitecților Români și centrul orașului / Concursuri & Cenachu*

Repere francofone - PAG. 19-20

Diana RÎNCIOG: *Răzvan Ventura: Antoine de Saint-Exupéry. Îmblânzirea haosului*

Școala clasicilor - PAG. 21-22

Dumitrița STOICA: *Caragiale în manualele școlare (VII). Un pedagog modern*

Nicolae Manolescu - PAG. 23

NICOLAE MANOLESCU – *autografe primite*

Cărți aproape noi - PAG. 24-25

Magda RĂDUȚĂ: *Metoda Țepeneag (nivel avansat)*

MEMO - PAG. 26-27

Ion Bogdan LEFTER: *Bridgistico-memorialistice (IV)*

Sport - PAG. 28

Mihai IOACHIMESCU: *Citius, Altius, Fortius*

SCANEAZĂ
CODUL QR

Poezie din polul plus

Dan Gulea

O zonă specială a poeziei, inalterabilă micilor vicisitudini pe care istoria sau prezentul le pot arăta, este viața a doi poeți ardeleni, observatori atenți ai fenomenului; o scurtă incursiune în „laboratorul” lor poate arăta felul în care scriu, lucrurile care îi preocupă – ambii publicând în *ATITUDINI* poeme care au fost integrate, cu mici variații, în volume apărute în cursul acestui an.

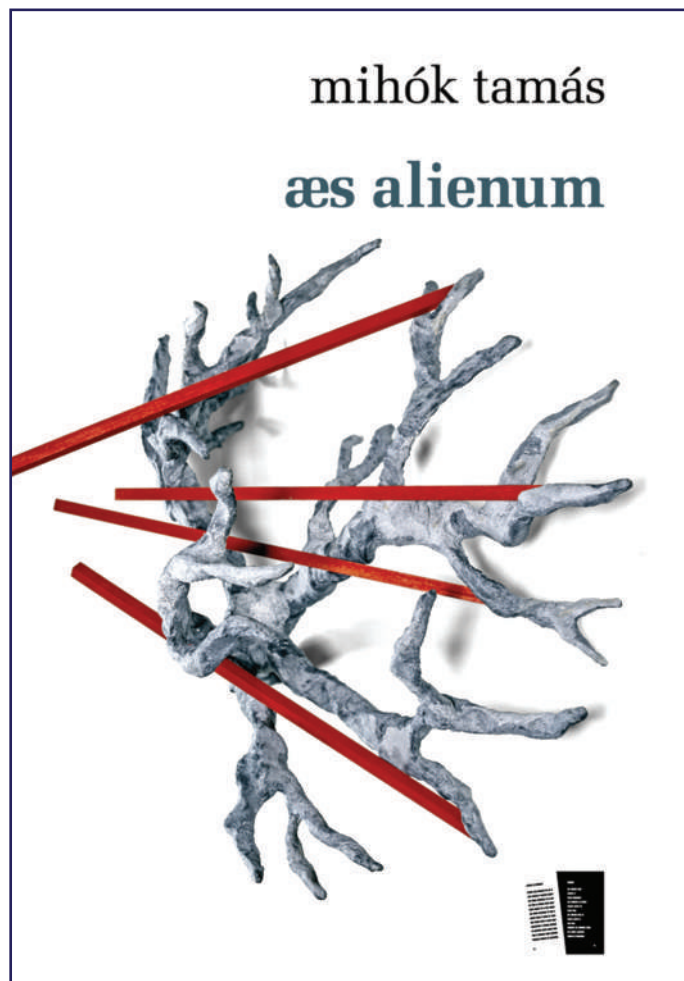
Mihók Tamás este interesat de o anumită situație geografică, terestră; el este un poet care publică rar, trecând prin filtrele interne fără grabă, aproape matematic; precedentul volum, *biocharia – ritual ecolatru* apărut în 2020 – iar noile sale experimente, care vor alcătui *æs alienum* (Casa de Editură Max Blecher, 2024) au fost examinate încă din 2022 (decembrie) – când a și publicat, de exemplu, în revista *ATITUDINI* un poem care face parte din acest volum. Prin urmare – cel puțin patru ani între două borne – timp suficient să se schimbe fiziologia poeziei.

Titlul volumului confirmă însă un stil; pentru Mihók Tamás, poet maghiar-român, *æs alienum* este o expresie latinească prin care provoacă – expresia „elegantă”, snoabă, pseudointelectualizantă pentru banalii „bani împrumutați”, pentru a compara două toposuri.

Primul este cel al Sudului, solar și balcanic în sensul lui Ion Barbu; pentru Tamás, Sudul înseamnă, și pe urmele lui Claudiu Komartin, toposul Berceniului, locul unde poetul este exilat, stând într-un provizorat, în gazdă la soacra sa. Prin extensie, aici este Capitala cu aspectele ei tentaculare, chiar și cu locurile în care se citește poezie, cum este acoperișul „magheru one”, cunoscut loc de întâlniri în numele poeziei, unde „rămășițe de oameni lipăie/ rămășițe de pepeni printre pietre”, cu concluzia: „e privilegiu să fii mediu/ pentru orice micro-ființă”.

Celălalt mare topos, Nordul sub imaginea Ardealului (Mihók Tamás a plecat din Oradea pentru a lucra la București, unde a fost redactor de carte la Cartea Românească și la Art, apoi s-a întors în orașul unde apare revista *Familia*), este fixat în alte câteva prejudecăți: „dar ce mai exact cauți aici/ printre mitici/ ardeleni/ parcă la tine/ cerul era mai albastru” („q&a”).

Sudul, experiență grea („laptopul-cavou” este un instrument de depeizare), dar cu imagini formatoare; de pildă, întâlnirea și lucrul cu „dom’ Manolescu/ cu ochi de

extraterestru” care – „doar atât mi-a spus/ surâzând bine-dispus/ am scris și-am scris/ cu gândul/ să stea-n picioare/ și iată că stă” („pe ion mihalache”). Sau propriile scări de valori: „niciodată nu am fost la bellu/ fără să mă opresc la gellu/ să-i mângâi frunzele de crin/ și telepatic să-i închin/ tot ce mi-a luat berceniu” („la bellu”).

Peste acest topos al Berceniului, cartierul periferic al Bucureștiului (în „deep berceni”: „vom depăna din nou/ până noaptea/ cum ne-a călcat/ în picioare orașul”) se suprapune o mărturie a pandemiei ce alcătuiește cadrul general, cu ambulanțele și „lockdownul între garsoniere/ de pușcăriași”.

Publicarea în *ATITUDINI* a unor versuri în urmă cu doi ani este și un prilej, spuneam, de a arunca o privire în scrisul continuu al lui Mihók Tamás: „ce profesoare am supărat în trecut – nu derulez – înainte strâmb” devine, la trecerea în volumul *æs alienum*, „ce superioare m-au beștelit în trecut...” („rever de verde [multiplicare]”).

Rezultatul acestei confruntări dintre toposuri este marcat de scepticism („am căutat viața – dar – și mie –/ ca

și vouă – tot piața mi s-a arătat” – „bildungsmüll”), prin revelația unei extinderi proteiforme a Sudului: „nu bombardierii mahalalelor tale mă-nspăimântă [...] pe mine intelectualii tăi mă cutremură/ doctorii în umanioare angajați la corporații”.

Cu metafora *Mintea de cristal* (Editura Rocart, 2024), Traian Ștef indică un alt spațiu al poeziei, disjuns de opoziția terestru/ celest.

Poetul care a alcătuit în stil antic *Epistolele către Alexandros* (2004), o arhondologie a poeziei și a interacțiunilor cu puternicii zilei de ieri și de astăzi din orașul de la marginea imperiului, Varadinum Felix sau Oradea, autorul *Sacoului demodat* (2021), cunoscută pledoarie pentru o formulă independentă de poezie, exprimată în arta combinatorie a sonetelor, scrie acum „într-o lume despre care/ Un poet spune că e de cristal” – printr-o posibilă trimitere la autorul unei cunoscute pledoarii pentru rațiune în *Globul de cristal* (1983) – unde se și amintea: „lumea e un cristal șlefuit” – Ion Bogdan Lefter.

Dar există și alte relatări, pe care le consemnează Traian Ștef: „tot un poet/ Din vremea noastră” a descoperit că „viața cea mare e în mintea noastră”, iar „o mare poetă/ A implorat clipa să rămână”.

Sintagma care dă titlul volumului se regăsește în mai multe poezii; astfel, există „Mintea de cristal”, o expresie a idealului, dar și o minte pe care o pot întruchipa copiii („Victor are o minte brici/ Cred că e de cristal”), precum și „Mintea mare de cristal”, care „se sparge în multe minți mici” – model după care „mintea mea se sparge în multe minți mici”; există o „intelență poetică”, aflată uneori în luptă cu „robotul” – dar și o „Lentilă de cristal”, prin care, privind, „totul devine atât de limpede”.

Totul, pentru a contura un spațiu determinat al poeziei: „Mult mai sigur ar fi să ne-ntâlnim în vis/ Nu-mi place lumea asta/ Și cu atât mai puțin lumea cealaltă” („Întâlnirea din vis”), în ciuda unui anumit scepticism („Toate lucrurile sunt gata făcute/ Dacă noi nu știm de unde să le luăm/ Vin ele să ne ia” – „Era divagațiilor”).

Observând realitatea, cu unele notații din vremea pandemiei („Toți oamenii stau în casele lor/ Și mănâncă”) și asupra epocii actuale, în general („După ce s-au construit atât de multe biserici/ A început războiul” – „Jocul de-a întrebarea”), Traian Ștef indică valoarea poeziei în această lume, cea care exprimă „mintea de cristal”. Și asta, în ciuda unor efecte colaterale, cum ar fi tristețea înregistrării unei schimbări de epoci, de la epoca „poeziei înalte” la cea a „poeziei joase”, a „căștelor și pisicilor”, care „ne iau deja locul / În istoria ecologică”. Cu orgoliu creator, Ștef știe că

poezia înaltă „poate domoli focul” cu mintea („Poezia înaltă”); este nevoie, în primul rând, de o anumită puritate a limbii poeticești („Sunt un om serios și respect gramatica/ de aceea nu pot vorbi nicio altă limbă”), iar transformările limbajului, deși ar putea arăta o realitate neagră, sunt o provocare pentru „mintea de cristal” în „Lumea asta”: „dicționarele s-au amestecat rău/ Și s-ar putea ca brânzei să-i spun barză/ Bucuriei varză/ Deși mi-ar plăcea ca nostalgia să-i spun ciocârlie/ Fricii feciorie”.

Un poem despre singurătatea poetului, rămas fără prietenii care au plecat „pe un alt tărâm”, „Tărâmul făgăduinței”, publicat inițial în *ATITUDINI* (februarie 2024), arată felul în care lucrează Traian Ștef asupra poemului, în sensul unei clarificări: „Ca într-o animație lentă au ieșit din corpul lor/ Din mintea lor” devine „Ca într-o animație lentă au ieșit *întâmplările*/ Din corpul lor/ Din mintea lor” (în italic completarea).

Pornind din același spațiu de referință, *Mintea de cristal* și *ăes alienum* se raportează diferit la ermetism, și, în ultimă instanță, la poezie, de la palpabil, real, cuantificabil, la un spațiu secret, care are puterea să rearanjeze lumea și limbajul, în ciuda scepticismului inerent.

O FAMILIE FERICITĂ

de Constantin Abăluță

Familia noastră se compune
din tată, mamă și trei copii.
Adică trei băieți, din care eu
sunt cel mai mare, am șapte ani.
Imediat după mine, vine fratele mijlociu,
de patru ani, iar apoi mezinul, deabia
doi anișori. Mama are un fix :
naște din doi în doi ani. Anul viitor
ar trebui să nască iar. Mi-aș dori
o surioară, m-am săturat de atâția frați.
Cred că și tata.
Am sperat degeaba. Peste un an
mama n-a mai născut deloc. Ne-am speriat
cu toții. Mama se învârtea de zor prin toate
odăile. N-o mai văzusem niciodată atât de palidă
și de concentrată. Tata era și el altfel decât
de obicei. Amândoi păreau, nu știu cum
să zic, de pe altă lume.
Și într-adevăr, nu peste mult timp,
mama ne-a născut o surioară invizibilă.
Asta s-a petrecut în ziua când a venit pe la noi,
într-o vizită inopinată, o veche prietenă a mamei.
Plecase demult în America, și nu mai dăduse
nici un semn de viață. N-a stat decât câteva ore
la noi și când a plecat și-a uitat
umbrelă. O umbrelă în toate culorile curcubeului.
Umbrelă care-a devenit mai apoi nedespărțită
de surioara noastră invizibilă. De fapt,
după asta ne și dăm seama că este printre noi
atunci când mama ne scoate la plimbare,
la cinema, ori tata ne duce la vreun meci de fotbal.
Patra, surioara noastră invizibilă ne însoțește
cu frumoasa ei umbrelă curcubeină.
Pe care o deschide și din cele patru vânturi
culorile lumii năvălesc deasupra
întregii noastre familii.
Suntem o familie fericită.

De ce a câștigat Muntenegru Campionatul European de handbal feminin?

Bedros Horasangian

Vreți să știți răspunsul la această întrebare?

E simplu.

Pentru că a vrut să câștige.

Unu la mână.

Și alte echipe au vrut să câștige. Toate echipele au vrut să câștige. Vor să câștige. Așa e jocul, sportul, în general.

Cui i-ar plăcea să piardă?

Chiar așa, nimănui. În lumea asta, unde toată lumea e acră și se îndoapă cu dulciuri, doar câștigătorii sunt aplaudați. Iar învinșii, eventual, compătimiți. Nu e loc decât pentru victorie. Și învingători.

Să fii *winner* sau *looser*, cum ar veni pe englezește, nu e același lucru. Și nu e vorba doar de bani sau glorie. Acum toată lumea face socoteli pe englezește, chiar dacă folosim cu toții cifrele arabe. Alea romane nu sunt decât pe pietrele vechi. Iar 0 (zero) este o descoperire a indienilor.

Sau a cui?

Căutăm în Larousse sau dăm căutare pe Google și aflăm tot.

Cine a inventat cifra zero?

Ce nu putem găsi pe Google?

De ce au câștigat sportivele din Muntenegru Campionatul European de handbal feminin.

De exemplu.

Voi explica foarte pe scurt de ce și cum s-a întâmplat.

Doi la mână.

Mai întâi, să vedem cine e Muntenegru.

Cred că puțină lume știe de țărișoara asta din Balcani. Sigur că e mică, altfel, dacă era mare precum China, Rusia sau India, toată lumea știa măcar ceva despre ea. Și americanii, *of course*. USA. A circulat o glumă pe seama lor în timpul Campionatului European de handbal feminin. Cică ce

scrie pe spatele Statuii Libertății de la intrarea în portul New York? Răspuns: Made in China, a venit informația de la Radio Erevan. Un cunoscut post de radio al unei țări tot atît de mici precum Muntenegru. Și totuși, de ce a câștigat Campionatul European de handbal feminin echipa din Muntenegru? Și nu Spania, Ungaria, Germania, România sau Norvegia – care era și campioană olimpică *en titre*, titlu câștigat recent la Olimpiada de la Londra, unde Putin nu a fost admis sau iar încurc eu mereu borcanele cu știrile de ultimă oră?

Simplu, repet.

Pentru că au vrut să câștige.

Dar a mai fost ceva pe deasupra.

Să spunem, nu ne facem cumva de rușine? Ideea e la îndemîna oricui și s-a văzut cu ochiul liber.

Bucuria de a juca.

Bucuria de a trăi.

De a da gol.

De a țipa de bucurie, de a striga: Gol! După o acțiune spectaculoasă. Sau de a plînge pentru o eliminare după un fault dur. Nu am fost în Serbia, unde a avut loc competiția, am urmărit totul la televizor. Pe fondul alegerilor parlamentare din România. Nu mă interesează politica. Mi-e indiferent cine conduce România. Eu voi trăi la fel. Bine sau prost, totul depinde doar de mine. Nu aștept de la nimeni nimic. Și atunci am scăpat de multe bătăi de cap. De aceea am urmărit cu sufletul la gură campionatul european. Sigur că am ținut cu fetele noastre. Și am tremurat la fiecare șapte metri apărat de Tolnay sau am strîns pumnii la fiecare gol dat de Cristina Neagu. Fetele noastre au jucat bine. Ca tot românul, începe o treabă bine și cu mult elan și se termină prost. Parcă nu mai are răbdare, energie, suflu, pînă să se termine treaba. Nu neapărat în sport.

Așa, în general. Așa, în general au jucat bine fetele noastre. Dar au cedat pe parcurs. Au ratat prea mult și au greșit copilărește.

La nivelul ăsta de profesionism nu este permis. Parcă nu le venea să creadă că pot și câștiga. Cel puțin așa mi s-a părut mie. Și în meciul cu rusoaicele – cum să termini meciul la egalitate după ce ai condus cu șase goluri la un moment dat? Dar la fel s-a întâmplat și cu unguroaicele și cu fetele din Muntenegru. Am condus de fiecare dată. Dar parcă ne era frică. De ce ți-e frică nu scapi. Și n-am scăpat, am fost învinși. Nu doar fetele din teren, dar și noi, cei de acasă, care țineam trup și suflet cu ele. N-a fost chip să le batem nici pe unguroaice, nici pe muntene-grencele astea ambițioase.

Asta au reușit jucătoarele din Muntenegru.

Să creadă în victorie.

Că e posibil să învingă. Să se bucu-re de efortul și strădania lor. Așa am reținut cîteva nume de handbaliste care au deținut capul de afiș, nu la Paris sau Berlin, Londra sau Scala din Milano. Ci în niște orașe mici din Serbia. Nu cred că vreun locuitor din Chicago sau Tokyo a auzit de Novi Sad, de Vîrșeț sau de Pancevo. Eventual de Belgrad, pentru că acolo au bombardat americanii. Niște jucătoare de handbal care în mod curent trăiesc și fac sport la Podgorița, Rostov pe Don, Győr sau Râmnicu Vîlcea (în România, da, două dintre cele mai bune jucătoare din echipa Muntenegrului sunt legitime la o echipă dintr-un oraș cu un mare combinat chimic care a provocat multe discuții legate de privatizarea lui) au fost urmărite pe micul ecran de o Europă întreagă. Nu știu exact cine urmărește astfel de transmisii sportive și pe ce criterii, dar, îmi vine să cred că tot se

adună mai mulți telespectatori decât la o emisiune ce dezbate libertatea justiției în țările Uniunii Europene. Deci niște fete care își duc viața în orașe mici de pe te miri unde, reușesc să câștige campionatul european.

Păi nu e tare de tot?

Jovanka Radicevic se bucura la fiecare gol de se cutremura toată sala. Parcă zbura cu brațele desfăcute ca niște uriașe aripi peste întreg mapamondul. Lumea era a ei.

Rîdea de nu mai putea și alerga de parcă veneau turcii după ea. Cei din Balcani cunosc expresia. Ce mănînci atît de repede, că nu vin turcii! Memoria colectivă a lumii este mai tare decât orice. Așa făcea și Jovanka Radicevic după fiecare gol. Se bucura de mama focului.

Majda Mehmedovic, născută pe 25 mai 1990, avînd 1,69 și cîntărind 56 de kilograme juca pe extremă. Ca și Jovanka Radicevic. Cînd primea mingea pe semicerc se înălța pînă unde putea și strecura mingea în plasă *pe lîngă* sau *peste* toate portărițele care-i stăteau în cale. Urma golul, bineînțeles. Și apoi un gest scurt cu pumnul strîns. Am reușit, le-am tras-o, gol! Și toată banca de rezerve a echipei din Muntenegru, în cap cu un antrenor brunet foc și cu aer calm de gondolier venețian care a văzut multe la viața lui, sărea în sus.

În aer.

Gol, gol, gol!

Gol pentru Muntenegru!

Bucurie mare.

Așa s-au adunat golurile și victoriile pentru echipa unei țări despre care nu știm mare lucru. Mai nimic. În schimb, despre Katarina Bulatovic, înaltă de 1,86 m, subțire și tunsă afro, care joacă în România, știm mult mai multe. Poate nu de aia a dat cele mai multe goluri pentru Muntenegru. Nici acum nu pricep cum o fată subțire și aparent fragilă, o lungană care în mod cert avea probleme în liceu că rămîne fără băieți care s-o curteze și umbla mereu cu pantofi fără toc, fără să fie solidă precum compatriota noastră Pîntea – munte de femeie, care ar pu-

tea căra saci de 25 de kile de porumb sau ciment și e bine să ne te lovești de ea dacă fugi după tramvaiul 5 în intersecția Bulevardul Carol cu Vasile Lascăr – reușea să arunce mingea cu o viteză de nu vedeai unde a ajuns decât atunci cînd se scutura plasa porții. O lungană deșirată care, șuta imparabil, dădea gol și apoi surîdea discret și tandru, precum se izmenea Marilyn Monroe la ziua de naștere a președintelui J. F. Kennedy. Ce diferență între bucuria reținută a Kacei – așa îi spun prietenii și admiratorii din Rm. Vlcea și din Muntenegru, Kaca – și explozia de energie a Jovancăi Radicevic. M-au lăsat cu gura căscată aceste sportive din Muntenegru care se bucurau din toată inima la fiecare reușită. Sau sufereau din toată inima cînd luau gol. Pur și simplu trăiau intens viața. Ceea ce nu reușeam eu pînă mai ieri. Asta mi-a plăcut la ele. Și am învățat și eu că orice e posibil dacă ai inima plină.

Iar imaginile cu fetele de la televizor contrastau teribil cu mutrele acre pe care le tot vedeam și le mai văd încă, zi de azi, pe niște bannere publicitare legate de alegerile parlamentare din România. Cum să pui în balanță entuziasmul Jovancăi Radicevic și acreala găunoasă a dnei Anca Boagiu, cocoțată pe fiecare stîlp, între Bulevard și Obor, de-a lungul Căii Moșilor? Cum să compari mutrele plouate ale lui Mihai Răzvan Ungureanu, Vasile Blaga și Aurelian Pavelescu, fotografiati împreună de parcă ar fi fost Eliade, Cioran și Eugene Ionesco în Place Furstenberg și atîrnați pe peretele dinspre Piața Rosetti a sediului PNT-CD. Mereu aceleași baliverne despre valorile europene, cîste, onoare, cultul muncii, independența justiției, bolșevici, de parcă noi am trăi în altă lume și nu în cea despre care ne tot bat la cap ăștia afișați acum pe toți pereții. Stîlpi, ziduri.

Doar pe cer lipsesc.

Ar fi o idee.

Mutrele astea care te urmăresc de peste tot. O spun cu tristețe, eu care nu fac politică, pe latura dinspre bu-

levard a sediului PNT-CD este pusă placa de bronz cu chipul lui Corneliu Coposu.

Ce să zici, ce să compari, ce să mai adaugi?

No comment.

Acum știu bine și am înțeles și mai bine de ce echipa fetelor din Muntenegru a cîștigat Campionatul European de handbal feminin. A fost o lecție despre bucuria de a trăi și refuzul urâciunii lăuntrice. Care ne poate copleși, oricînd, din te miri ce. Nu intru pe tărîmul minat al comentariilor politice, pentru că nu-și au rostul aici și acum. Sportul, ca și muzica sau arta, ne pot ajuta să trăim mai frumos. Și am învățat și eu lecția asta, după ce un vecin de palier mi-a recomandat să întrerup tratamentul cu antidepresive pe care mi-l prescrieseră un specialist. Și așa am ajuns, după divorț, să mă bucur de orice, să am inima plină și să spun tuturor că viața e minunată. Chiar dacă mutrele alea atîrnate prin tot cartierul meu mă fac să mă gîndesc la vremurile cînd luam *Diazepam* și tot aveam insomnii. Acum nu mai au spor asupra mea. Poate să zică oricine ce vrea, eu am devenit foarte tare pe mine. De aia am și reușit să mă rup de mizeriile din jur și să țin cu fetele din Muntenegru.

Acum, ca să nu mai lungesc această confesiune, vă invit și pe dumneavoastră să susțineți echipa de handbal din Muntenegru.

Bravo, Majda Mehmedovic!

Bravo, Jovanka Radicevic!

Ura pentru Kaca Bulatovic!

La mulți ani!

Cînd au apărut cei de la SMURD, au găsit-o întinsă pe jos lîngă trotuar. Erau cîteva persoane în jurul ei care se tot agitau. Cineva a strigat: „Nu o atingeți!” La o scurtă examinare a paramedicului, acesta a dat din cap, sec: „Nu mai are puls...”

În buzunar s-a găsit un bilețel pe care scria:

„Se poate trăi frumos peste tot”.

Atît.

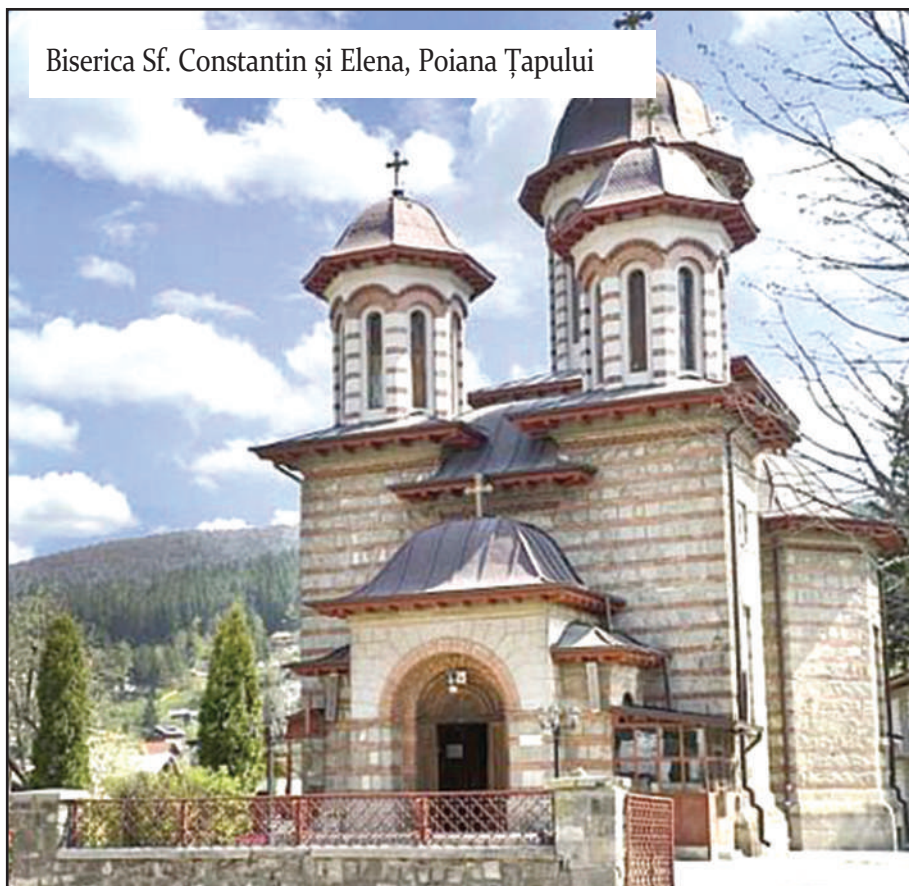
Un vecin a declarat că a căzut de undeva de sus.

VACANȚE DE ALTĂDATĂ ÎN PRAHOVA

Horia Gârbea

Copilăria mea s-a petrecut demult, cam între 1966, timpul primelor amintiri, și 1977 când, intrând la liceu, nu m-am mai considerat copil. În tot acest interval familia mea găsea potrivit să-i ducă pe cei doi copii – fratele meu născut în 1967 și cu mine – „la munte și la mare”, vara, iar iarna la schi. Nu-mi dau seama prea bine ce sacrificii erau necesare, dar cred că erau considerabile pentru o familie de intelectuali, categorie deloc privilegiată de regimul politic de-atunci. Au fost totuși anii „deschiderii” în care se putea trăi, după care, în adolescența mea, lipsurile au devenit teribile.

Mergeam așadar în vacanțe „la munte”, însoțiți de sora bunicei mele și, uneori, de alți membri ai familiei care nu mai aveau obligații de serviciu. La munte însemna pentru noi, aproape invariabil, Valea Prahovei cu Sinaia, Poiana Țapului, Bușteni și pînă la Predeal unde schiam iarna. Nu prea erau pe atunci hoteluri și oricum familia mea nu și le-ar fi permis pe termen mai lung. Așa că stăteam în „gaz-

Biserica Sf. Constantin și Elena, Poiana Țapului

dă”, sistem care se îngăduia pe atunci. Sînt sigur că persoanele care ofereau camere nu declarau chiar toate veniturile „turistice”, dar undeva erau înregistrate și plăteau unele taxe. După unul sau doi ani petrecuți la Buș-

teni, părinții mei și încă o familie, cu un singur copil, o fată de vîrsta fratelui meu, s-au fixat la Poiana Țapului, în casa unei familii care locuia pe Zamora, pe malul stîng al Prahovei. Amintirile din această epocă îmi sînt încă foarte vii.

Din centrul localității treceam calea ferată pe la barierele automate, o noutate în epocă, traversam Prahova pe podul de beton care tocmai îl înlocuise pe cel de lemn și urcam destul de pieptiș vreo 400 de metri. Am prins și podul de lemn pe care sigur unii și-l amintesc din filmul *Astă seară dansăm în familie* al lui Geo Saizescu. O scenă se petrece în halta CFR Poiana Țapului, mică și împodobită cu mușcate, în copilăria mea.

Peste încă o sută de metri de la lo-

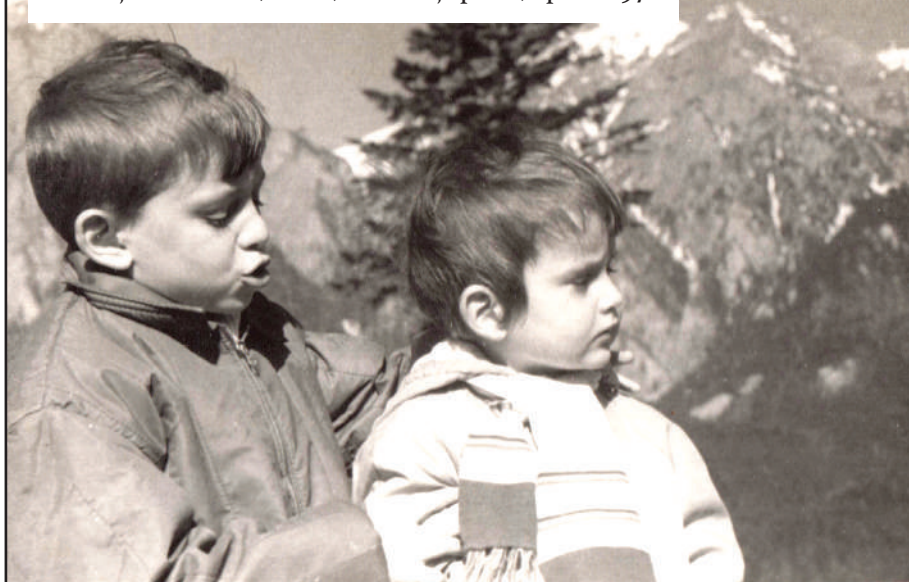

Poiana Țapului, podul vechi peste Prahova

cuința gazdelor noastre, localitatea se termina. Urma drumul spre cimitir, un deal înverzit și apoi pădurea de brazi, străbătută de un drum forestier pe care ne plimbam adesea. Astăzi s-au deschis noi străzi, mai sus de cimitir, cu multe vile. Vizitam deseori cimitirul care era pitoresc, plin de fin și flori de câmp, fără nimic sinistru. Acolo se afla mormântul impunător al scriitorului D. D. Pătrășcanu. Un alt mormânt frumos era al unui alpinist căzut în munți.

Trebuie să spun că în timpul acela, anii 1970, Poiana Țapului era o localitate (aproape) autonomă și nu era „sat”, ci „stațiune turistică”. Acum a devenit un cartier al orașului Bușteni. Fiind o zonă montană nu fusese „cooperativizată”. Localnicii dețineau terenuri folosite ca fînețe și creșteau pe lîngă casă cel puțin o vacă, mai mulți porci, găini, rațe, curci. Casa în care locuiam vara, dar am fost adesea și iarna, avea două curți. Una era pentru fin dar și pentru relaxare și jocurile noastre de copii. Alta era pentru vite și păsări. Acolo se afla și un grajd și, invariabil cîte un cîine, cu care ne jucam și pe care îl hrăneam noi și ceilalți turiști. Cînd veneam, părinții mei

Horia și fratele său, Radu, Poiana Țapului, aprox. 1970

aduceau cîteva pui pe care îi lăsau liberi printre cei ai gazdei. Periodic, se tăia unul, după nevoi, la întîmplare, de-ai noștri sau locali, nu conta și aveam carne proaspătă. În bucătărie, pe o imensă plită, fierbeau aproape non-stop unul sau două ceaune imense în care se pregătea hrana porcilor. Desigur, cumpăram de la gazdă toate tipurile de produse lactate pe baza laptelui oferit de vaca lor. Tot procesul mă fascina de la mulgerea vacii la obținerea brînzei, smîntîinei și untului. Acolo am văzut pentru prima oară un putinei.

Vaca era dusă la păcut pe islazul comunal, întins de-a lungul malului stîng al Prahovei. Seara o însoțeam pe fata gazdei, mai mare ca mine cu vreo șapte ani, s-o aducă înapoi. Multe vaci veneau singure, învățaseră drumul. În amurg ambianța era bucolică. Răsunau tălângi, aerul se umplea de miros specific și drumul, neasfaltat, de balegi.

Duminica, părinții noștri ne vizitau, venind de regulă de sîmbătă seara, mai rar de vineri. Pe atunci se lucra sîmbăta. Cel mai adesea foloseau mașina (o Dacia 1100, apoi 1300). Tatăl meu, inginer feroviar, lucra în cadrul CFR și toată familia avea gratuitate la tren. Dar foloseau rar acest mijloc de transport. Acceleratele și trenurile

„Rapid” nu opreau în mica haltă. Trebuiau să coboare la Sinaia și să aștepte un personal. Apoi mașina ne permitea ca, duminică, să vizităm alte locuri apropiate: Sinaia mai ales, Bușteni, Predeal și chiar Brașov cu frumoasa Poiană, atunci puțin populată. Mergeam și în zone turistice ca Trei Brazi, o cunoscută cabană, Gura Diham, Pîrîul Rece. Spre seară reveneam la Poiana Țapului și cei mari plecau la București. Iarna, rămîneau și părinții cu noi, mai multe zile, deși de Crăciun nu se dădea liber. Atunci mergeam cu schiurile la Predeal. Tatăl meu schia bine, făcuse școala primară în Suedia, în 1940-1944, unde schiul era obligatoriu. Avea încă schiurile din tinerețe. El a fost instructor pentru fratele meu și pentru mine. Noi, copiii, aveam niște schiuri tare grele și incomode, produse de industria socialistă. Iar bocancii aveau șiret, nu clape.

Gazda noastră era maestru la Fabrica de hîrtie Bușteni, pe atunci foarte productivă. El ne dăruia caiete care aveau mici defecte și nu erau puse în comerț. Avea suluri mari, „capete” de hîrtie tipografică. Emblema fabricii era un urs rostogolind un sul de hîrtie printre brazi. După 1989, fabrica a mers prost, a fost oprită, apoi demolată. (va urma)

Fiul autorului. Sinaia 2018

Oslo: acasă la Ibsen

Dorin Stănescu

De la București, o călătorie cu avionul spre Oslo durează cam 150 de minute, iar odată ajuns pe unul dintre aeroporturile din vecinătatea capitalei norvegiene, te sui confortabil într-un „bus” și ajungi rapid într-un oraș în care domnește curățenia și, ca peste tot prin Occident, mai nou și pe la noi, primii care te întâmpină sunt alo-genii veniți din Asia, Africa și America de Sud. Ei sunt șoferi de autobuze, taximetriști, vânzători cu un frapant melanj de orientalism și rigoare nordică. Oslo este, prin excelență, un oraș verde în care natura este dominantă, dar lasă loc și amprentei antropice reprezentată de arhitectura plină de zigzaguri între clădirile vechi și cele noi. Și, poate cel mai bun exemplu, este centrul civic unde ai clădiri de secol al XIX-lea și în imediata apropiere se văd zidurile cetății medievale Akershus, iar tu poți contempla de pe acoperișul Operei, ori de la etajul 12 al muzeului Munch, fiordul și orașul. Rareori am văzut atâta armonie, iar orașul are un ton liniștit. Nimic nu este strident și nici gălăgios, e un calm reconfortant. Și, peste tot, se observă prețuirea pentru cultură, pentru is-

Vedere la Fiord

torie (chiar dacă nu voi scrie aici despre vikingi) și memorie. Efectiv, centrul unde vine tot orașul să-și petreacă timpul liber, unde hoarde de turiști forfotesc de colo-colo, este dominat de trei instituții: clădirea bibliotecii Deichman Bjørvika, Opera și Muzeul Munch. Nu am reținut în mod special numele arhitecților celor trei clădiri care sunt ridicate în ultimele trei decenii, dar, cu siguranță, stilul arhitectural este unul care impresionează prin ancorarea într-o avangardă a contemporaneității arhitecturale. Opera este o clădire care are forma unui

iceberg, iar conceptul clădirii a fost unul care propune o interacțiune cu publicul larg. Pe de o parte, pentru melomani a fost rezervat interiorul, iar exteriorul pentru profani și gură-cască. Construcția uriașă se află la îngemănarea dintre pământ și apă, pantele acoperișului sunt line și te poți urca în voie până în vârf, unde admiri panorama orașului, iar granitul și marmura, ambele albe, atrag căldura și te îndeamnă să te așezi și să privești fiordul cu bărcile care se pierd în zare. Mii de oameni trec zilnic pe aici, se opresc să citească, să discute, ori doar să zăbovescă pe acest acoperiș...

Deichman Bjørvika, o clădire cu șase etaje, este cea mai nouă bibliotecă a orașului, deschisă de câțiva ani în centrul așezării, la doar 30 de metri de Operă. Pe un panou la intrare se spune că este cea mai bună bibliotecă din lume. Am intrat să verific dacă așa stau lucrurile, cu gândul de a face comparații cu bibliotecile mari din Paris, Londra, Roma, Berlin și Madrid. Zicerea se confirmă, nu este doar o lozincă de P.R. De la primul pas simți atmosfera caldă și prietenoasă, numeroase spații în interior au canapele și

Opera și Muzeul Munch

fotolii, poți bea liniștit o cafea, ai acces direct la raft și nimeni nu te înțerează nimic. Doar la biblioteca Centrului Pompidou am mai întâlnit relaxarea asta în care nu ai bibliotecarul-jandarm care să te urmărească atent și, desigur, îngrijorat de sacrilegiile pe care le-ai putea comite cu gândul ori cu fapta. Era într-o zi de sâmbătă, biblioteca era plină și, curios, am verificat programul: în weekend biblioteca este deschisă între orele 10-18, iar în restul săptămânii între 8-22. Mi-am adus aminte că acum ceva timp parizienii s-au revoltat când autoritățile discutau de închiderea unor biblioteci publice în weekend pentru a se face economie la capitolul salarii și energie, în vreme ce la noi bibliotecile stau închise cam peste tot în weekend. E bine și așa, mai puține cheltuieli!

Muzeul dedicat operei și vieții lui Edvard Munch se înscrie în aceeași linie a celor două instituții pe care le-am prezentat. Când l-am vizitat era forfotă mare, iar celebrul *Strigăt* se bucura de o atmosferă similară cu cea din jurul Giocondei lui Da Vinci. O mare de turiști asiatici făceau selfie-uri și comentau pe marginea acestei opere care impresionează și astăzi prin viziunea artistului: un personaj nedefinit, fără gen și fără apartenență la vreo clasă socială pe lângă care semenii trec fără să-i acorde vreo atenție... Un

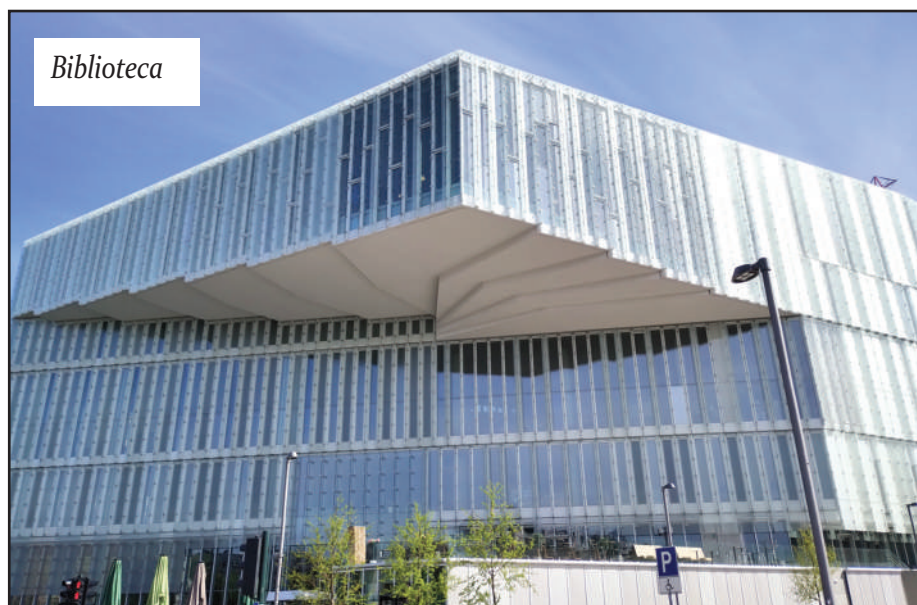
tipăt al alienării, al omului și al naturii. Curios este că tabloul acesta a avut parte acum un deceniu de un scenariu desprins din lumea Hollywood-ului: muzeul Munch a fost jefuit ziua, în amiaza mare, de niște indivizi înarmați și *Strigătul* furat. L-au recuperat poliștii doi ani mai târziu. Bine că nu a avut soarta tablourilor de la Rotter-

dam care au fost arse într-o sobă la... Tulcea, prin 2012.

Călătorului prin Oslo i se propune încă de la început achiziționarea unui Oslopass, un card de transport care-ți oferă călătorii nelimitate pe toate mijloacele de transport din oraș, dar și intrarea gratuită la mai toate muzeele de aici. E un „șiretlic de marketing” care te îndeamnă să profiți de ofertă și să intri în atmosfera culturii norvegiene și a deschiderii sale spre universalitate. Deși în aparență pare că muzeele sunt sacrificate, în realitate este o excelentă lecție despre cultura locului care face ca vizitatorul să ducă peste mări și țări poveștile pe care le aude și le trăiește aici. De la muzeele dedicate expedițiilor către Polul Nord și până la Centrul Nobel pentru Pace, călătorul cunoaște Norvegia de-a lungul timpului.

La Ibsen acasă

Unul dintre pelerinajele obligatorii prin Oslo este acela de la Muzeul

Henrik Ibsen. Cred că l-am citit pe Ibsen în lungile nopți ale anului 1989 și l-am citit cu plăcere. Mai târziu mi-a plăcut *Peer Gynt*-ul lui Grieg, mi-au plăcut piesele de teatru jucate la Naționalul din București și m-am reîntors pentru scurt timp la Ibsen. Nu mă gândeam în 1989 că voi păși în casa lui, asta era ceva science-fiction sub dictatura ce părea infinită pe atunci, însă minunea s-a petrecut. Muzeul Ibsen din Oslo este găzduit de apartamentul unde el și-a petrecut ultimul deceniu al vieții, iar clădirea, situată într-un complex rezidențial aflat în apropierea Palatului Regal și al Universității, a fost redeschisă anul trecut pentru public.

Am pășit în casa lui Ibsen alături de un grup de 4 persoane, iar ghida ne-a vorbit cu mândrie că alături de Shakespeare, piesele lui Ibsen au cele mai multe reprezentații pe scenele din întreaga lume. Un apartament

mobilat intensiv, cu covoare, linoleum și miros greu de spațiu neaerisit, care lasă impresia casei unui „nouveau riche”. Ciceronele nostru ne prezintă un Ibsen cu tabieturi, ordonat și inabordabil pentru contemporanii săi, care îl admiră deschis, în același mod în care francezii l-au venerat pe Victor Hugo. Scrie zilnic de la primele ore ale dimineții și se oprește, indiferent de cât se simte de inspirat, la 11.30. Mănâncă și face o plimbare de un kilometru până la Grand Café, unde are privilegiul unei mese rezervate. Aici soarbe o cafea ori berea special adusă doar pentru el din Germania și citește presa. Nimeni nu-l deranjează pe omul conștient de genialitatea sa și obsedat de ordine, uneori doar Edvard Munch, opusul său, care și el frecventează aceeași cafenea.

Confruntat cu o veșnică lipsă de bani, cu o patimă pentru alcoolul care îl inspiră adeseori, Munch nu poate

plăti uneori consumația. Ibsen îl cunoaște, îl prețuiește, totul este reciproc, dar refuză să-l ajute și îi spune tăios pictorului: „ar trebui să faci ca mine, eu plătesc mereu”. O ultimă precizare: fiul lui Ibsen a fost cândva prim-ministru al Suediei, iar astăzi, mulți dintre urmașii săi trăiesc în Peninsula Scandinavă. Ei au sprijinit și inițiativa recuperării apartamentului care fusese înstrăinat de familie în 1914, după moartea soției scriitorului. Muzeul Ibsen are în componența sa și un teatru situat la parterul clădirii, dar aici se joacă rar piese, paradoxal, în bogata Norvegie, încă nu se găsesc bani pentru această inițiativă.

Închei afirmând că Oslo are multe de oferit, iar rândurile acestea nu pot cuprinde decât secvențe ale unor experiențe personale și subiective, care pot fi un imbold pentru cititor de a merge acolo ori de a călători virtual...

De unde provine numele stațiunii Cheia?

Alexandru-Ionuț Cruceru

Spre deosebire de multe toponime românești golate de sens, cu origini controversate, numele stațiunii Cheia pare a fi un caz ce nu ridică probleme speciale de interpretare. Oricine este familiarizat cu terminologia geografică și a avut fericita ocazie de a explora aceste locuri intuiește că originea toponimului Cheia trebuie căutată într-un element inconfundabil al cadrului natural: sectorul de chei pe care pâraul Cheița, afluentul de dreapta al Teleajenului, îl parcurge înainte de a pătrunde în depresiunea omonimă. Pe bună dreptate, lucrurile sunt foarte

clare în privința obiectului denumit.

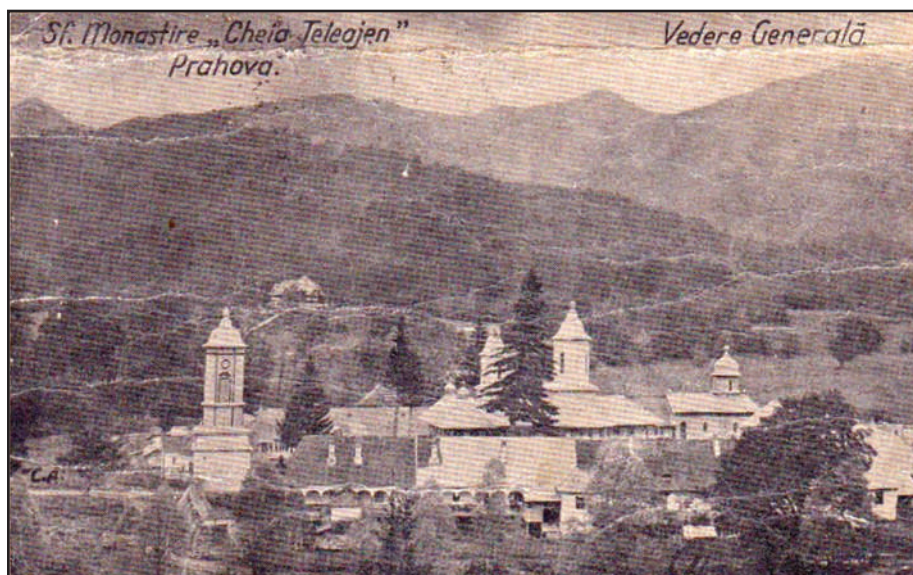
Cum a fost însă posibil ca acest sector de chei, altminteri bine ascuns în pădure și amplasat departe de așezările umane, să dea naștere unui entopic de referință în întreaga regiune? Și de când putem vorbi despre Cheia în termenii actuali, ca despre un loc având identitate proprie? Pentru a răspunde acestor întrebări de maximă importanță este nevoie să ne întoarcem la realitățile sociale și economice care au condus la modelarea învelișului toponimic în ultimele trei veacuri. S-ar putea crede că acest colț de țară, din pricina relativei sale izolări, era în secolele trecute un fel de

„no one's land” (un loc al nimănui), mai ales că drumul transcarpatic spre Brașov trecea pe alături, peste culmile munților Tătaru. Ei bine, acesta este doar un mit. Chiar dacă din pricina condițiilor pedoclimatice vitrege, zona a cunoscut o fază mai târzie de populare (odată cu retragerea primilor anahoreți, prin secolele XVII-XVIII), aceasta a avut un statut juridic precis, fiind împărțită între boieri, mănăstiri și obștile de moșneni din josul Văii Teleajenului. În fapt, nu a existat palmă de pământ la hotarul cu Transilvania care să nu fi aparținut în evul mediu unui domeniu. Chiar și culmea Zăganu-Gropșoarele, ale cărei creste

spectaculoase străjuiesc depresiunea Cheia, constituia o linie de demarcație între munții moșnenilor teișani și drăjnieni.

O importanță aparte în mozaicul de moșii existent aici o aveau semnele de hotar, care puteau fi pietre naturale, pietre puse de mâna omului, cursuri de apă, arbori, piscuri etc. Fiind întrebuințate cu regularitate atât în limbajul cotidian, ca apelative, spre a servi la orientare, cât și în actele oficiale (zapise, hotărnicii, ocolnițe etc), ca termeni tehnici, multe dintre aceste denumiri au putut pătrunde cu trecerea vremii în toponimia minoră și majoră. Este și cazul termenului *cheia* care, după cum observa Mircea Ciubotaru (2007-2008, p. 329), pe lângă sensul geografic binecunoscut enunțat mai sus, are și înțelesul de loc unde se întâlnesc două, trei sau patru moșii vecine. Din păcate, această conotație a fost aproape dată uitării, în ciuda faptului că multe toponime din țară ar putea avea legătură cu ea.

În zona Moldovei, punctul de congruență al mai multor moșii se numea *cheotoare* și, spre deosebire de restul semnelor de hotar, avea rolul de a marca punctul de plecare pe traseu la viitoarele măsurători. Lucrurile erau valabile, desigur, și pentru cheia oricărei moșii din părțile prahovene. Este vrednic de reținut că fără cheotoare în Moldova și fără cheie în Muntenia, boierii hotarnici se găseau în imposibilitatea de a reconstitui hotarele moșiei potrivit obiceiului. Din acest motiv, cheia se alegea, de regulă, ori o piatră, ori un alt element natural recunoscut și rezistent în fața timpului. Că lucrurile au stat astfel și cu

Cheia de pe Teleajen ne-o demonstrează câteva documente de arhivă în care Mitropolia București avea judecată cu moșnenii teișani, pentru niște munți din județul Saac. Iată, așadar, cum se face referire la cheia sau cheotoarea muntelui Bratocea, într-un zapis din 13 septembrie 1777:

„[...]Acest munte ce să cheamă Bratocea să începe din cheie pă valea Berii în sus și merge până în valea cea seacă, unde să hotărăște cu Tigăile. Și pă vale în sus spre soare-apune, până într-o fântână ce să cheamă iar Fântâna Cucului. Și pe scursură în sus, până în hotarul Țării Ungurești, într-o piatră ce să cheamă iar Piatra Calului. De acoloa mai spre amiază-zi, și merge pe hotar până într-o piatră mare între Zănogi. Și de acoloa tot pă slemne prin pădure până dă în muntele Cailor, unde să hotărăște cu pădurile Babeșului. Și de acoloa spre soare-răsare, pă izvor în jos, unde să împreună din sus de cheie, de unde s-au început. Și acestea sunt toate semnele muntelui Bratocea [...]” (Arhivele Naționale

Istorice Centrale – București, *Condica Mitropoliei Bucureștilor*, f. 358-359).

Din acest act deosebit de important rezultă, așadar, că în a doua parte a secolului al XVIII-lea, termenul *cheie* era uzitat ca apelativ în limbajul colocvial și ca termen juridic, în legătură cu moșiile de munte (Bratocea, Balaban, Babeș). Cheia Teleajenului era locul unde începea și se termina hotarul muntelui Bratocea, după ce dădea ocol moșiei. Deducem că apelativul *cheia* trebuie să fi circulat din vremea întâiului așezământ monahal încropit la poalele muntelui Balaban (1770-1777). De aici a mai fost puțin ca apelativul *cheia* să-și însușească funcția de toponim și să se transfere schitului omonim, iar mai apoi micii așezări încropite cu liudele (birnicii) centrului monahal. Toponimul a câștigat o întrebuințare mai largă de pe la mijlocul secolului al XIX-lea, când călătorii au început să frecventeze mai des drumul inaugurat prin pasul Bratocea (actualul DN1 A), în detrimentul celui tradițional de pe Valea Drajnei.

BIBLIOGRAFIE

- Arhivele Naționale Istorice Centrale – București, Colecția Manuscrise, nr. 130 (*Condica Mitropoliei Bucureștilor*), f. 358-359.
Ciubotaru, Mircea, *Terminologie geografică și toponimie. Note critice, în nuar de Lingvistică și Istorie Literară (ALIL)*, tom XLVII-XLVIII, Iași, 2007-2008, p. 319-335.
Henri H. Stahl, *Sociologia satului devălmaș românesc*, vol. I, București, 1946.

FILSTREET, ediția a II-a, 2024, Pitești

Între 24–26 mai 2024 a avut loc la Pitești ediția a II-a a Festivalului internațional de literatură, literatura în stradă, FILSTREET, organizat de Primăria Pitești (prin Centrul de Cultură) și Editura ROCART.

Juriul festivalului, alcătuit din criticii și istoricii literari Ion Bogdan Lefter (președinte), Irina Petraș, Gabriela Gheorghisor, Al. Cistelecan, Dan Gulea, a stabilit următoarele premii:

- Premiul Național „ION BARBU” pentru poezie, opera omnia – ELENA ȘTEFOI;

- Premiul Național „URMUZ” pentru proză/dramaturgie, opera omnia – MATEI VIȘNIEC.

- Premiul literar pentru debut, decernat unui scriitor aflat la prima carte, poezie/proză, volum apărut în anul editorial precedent ediției festivalului, a cuprins trei genuri literare:

- poezie – VASILE GRIBINCEA, pentru volumul *Coerența labirintică. Volum Alternativ/ Continu* (Editura Cartier, Chișinău);

- proză – OANA PALER, pentru romanul *Stadii* (Editura Rocart, Băbana);

- eseu, critică și istorie literară:

- ANDREEA POP pentru volumul *Geografiile lui Alexandru Vlad* (Casa Cărții de Știință, Cluj);

- SORIN IAGĂRU-DINA pentru volumul *Oglinda când ți-ar arăta... Discursul critic a șase scriitori români postbelici* (Editura Muzeul Literaturii Române, București).

- Premiul internațional „Radu Gabriel Pârvu” pentru promovarea și

traducerea literaturii românești în străinătate:

- CHRISTIAN W. SCHENK, pentru promovarea și traducerea poeziei românești în Germania.

- În afara acestor premii decernate de juriul festivalului, ediția din 2024 a mai cuprins și două premii speciale de literatură, decernate, primul, de Primăria Pitești, pentru NORA IUGA, iar cel de-al doilea de Editura ROCART, pentru FLORIN IARU.

Festivalul a cuprins, în cele trei zile de desfășurare, lecturi și recitaluri muzicale (acestea din urmă, susținute de elevii Liceului de Muzică „Dinu Lipatti”, dar și de studenți de la Catedra de Muzică a Centrului Universitar din Pitești) desfășurate la Băbana (sediul Editurii ROCART) și pe Strada Mare din Pitești.

Au participat: Fiona Sampson (Marea Britanie), Grigore Chiper (Republica Moldova), Matei Vișniec (Franța/ România), Christian W. Schenk (Germania), Vasile Gribincea, Mihók Tamás, regretatul Ioan Es. Pop, Nora Iuga, Magda Cârneci, Elena Ștef, Traian Ștef, Romulus Bucur, Liviu Mățăoanu, Robert Șerban, Angela Baci, Andrei Novac, Florentin Sorescu, Magda Grigore, Lorena Purnichi, Marcel Vișa, Mihai Marian, Hristina Doroftei, Marian Barbu, Virgil Diaconu ș.a.

Au fost disponibile noi apariții editoriale de la Editura ROCART: 93 de Nora Iuga (antologie 1968-2024), *Fără mâini* de Florin Iaru (antologie 1981-2019), *Opera poetică* de Ioan Es. Pop, *Scoala din Coast Road (poeme noi și poeme alese)* de Fiona Sampson (traducere de Romulus Bucur), precum și volume din care revista *ATTITUDINI* a publicat în avanpremieră fragmente: în octombrie 2023, din *Opera poetică* de Ion Stratan (ediție de Dan Gulea), în februarie 2024, din *Mintea de cristal* de Traian Ștef, în martie 2024 din volumul *Virtual. Cartea 2. Generator* de Călin Vlasie.

Festivitatea de decernare a premiilor a arătat, pe scena amenajată cu ocazia Zilelor Orașului, implicarea administrației locale în emergența culturii și în construirea unui brand de oraș prin literatură, în primul rând.

Dezbateră despre inteligența artificială, de la Biblioteca Județeană „Dinicu Golescu”, moderată de Călin Vlasie, a cuprins un dialog între Matei Vișniec, Fiona Sampson, Al. Cistelecan și autoarea de mare succes de pe Broadway, originară din Pitești – Saviana Stănescu; opinii diverse, pentru sau împotriva inteligenței artificiale, au exprimat și alți participanți din sală.

În săptămâna ce urmează după FILSTREET, Piteștiul s-a pregătit pentru un nou festival, cel de teatru.

Ion Stratan, *Opera poetică*

Sub auspiciile Bibliotecii „Nicolae Iorga” și ale Editurii Rocart, am lansat la Ploiești, pe data de 20 iunie 2024, în locul unde a trudit, primul volum dintr-o proiectată serie de trei ale *Operei poetice* Ion Stratan.

În locul unde a trudit - pentru că Ion Stratan a fost referent al Bibliotecii în ultimii săi ani de viață, sub directoratul lui Nicolae Boaru; au rememorat atitudini și stări actualul manager al Bibliotecii, dna Mihaela Radu, precum și bibliograful Bogdan-Lucian Stoicescu.

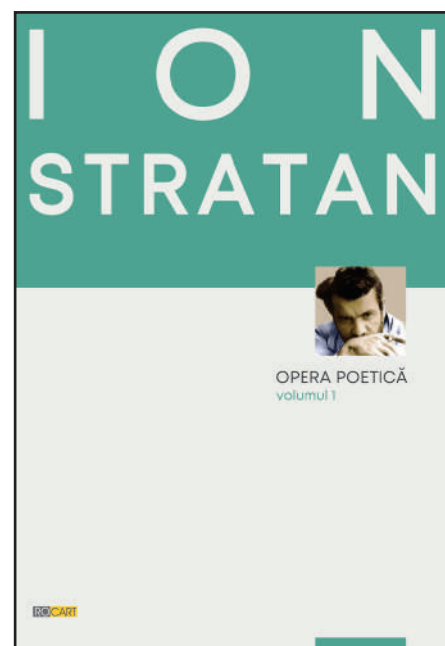
Au vorbit despre poet și despre poezie congenerii de la Căminul de Luni: poetul și editorul Călin Vlasie, criticul și poetul Ion Bogdan Lefter, și poetul, ieri și astăzi, Florin Iaru.

Florin Iaru a insistat pe momentul în care celor trei „muschetari” care

dominau Căminul de Luni, Iaru însuși, Traian T. Coșovei și Ion (Nino) Stratan, li s-a alăturat un al patrulea, „d’Artagnan” (Mircea Cărtărescu), precum și pe atmosfera Căminului în care a apărut „Aer cu diamante”, antologia-etalon a generației optzeciste.

Călin Vlasie a evocat împrejurările în care s-a născut Căminul de Luni, condus de Nicolae Manolescu, și a povestit prima întâlnire cu Ion Stratan, în atmosfera goliardică de la jumătatea anilor 1970, precum și ultima întâlnire cu poetul, de la zilele revistei „Familia”, din primăvara anului în care se va stinge autorul „Pentame-ronului”, 2005.

A punctat istoria ediției *Opera poetică*, inaugurată în 2016, cu scopul de a „retextualiza” creația unor mari poeți ai generației, subiecte, între

timp, de studiu în facultate: Magda Cârneci, Liviu Ioan Stoiciu, Elena Ștef, Traian Ștef, Romulus Bucur ș.a. Nu au lipsit conexiunile cu prezentul poeziei, fiind evocat verbul recent

dispărutului Ioan Es. Pop, contextul în care a apărut volumul său *Opera poetică* la Rocart.

Ion Bogdan Lefter a rezumat un parcurs intelectual și a descris un context ce se definește oximoronic, între solemnitate și deriziune, făcând o trimitere către celălalt autor ce a pendulat între satiră și dramă, Caragiale, asemănător într-un chip surprinzător cu Ion Stratan prin fixarea acestor extreme, definind, în ultimă instanță, și un brand al orașului.

Au fost prezenți în Sala Marea Unire a Palatului Culturii numeroși prieteni de-ai poetului: Mihaela Ștefănescu, mama unicului fiu al poetului; Liana Dupont, prima soție a lui Ion Stratan; prozatorul Florin Toma, artiști vizuali precum Valter Paraschivescu, familia lui Eugen Petri, regizorul Cătălin Apostol, poetul Marian Dragomir, directorul Casei de Cultură „I.L. Caragiale”, poeta Camelia Iuliana Radu, Florin Manole din partea asociației „24pharte”, autorul Raul Sebastian Baz, scriitori diverși.

Un moment special a fost prezența în sală a primarului ales Mihai Polițeanu, o dovadă a interesului viitoarelor autorități locale pentru cultură și pentru valorile identitare ale Ploieștiului. (Dan Gulea)

CONSILIUL JUDEȚEAN
PRAHOVA

GRUPUL EDITORIAL
RO CART

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ
„NICOLAE IORGA” PLOIEȘTI

Joi, 20 iunie 2024, ora 17:00
Sala „MAREA UNIRE” - PALATUL CULTURII
BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ „NICOLAE IORGA” PLOIEȘTI

*Lansarea primului volum
al integralei operei poetice*
ION STRATAN
Ediție îngrijită de Dan Gulea

Invitați speciali:
Florin IARU
Ion Bogdan LEFTER
Călin VLASIE
Dan GULEA

Moderator: Bogdan-Lucian STOICESCU

Poezia lui Stratan are respirație. Are flux și reflux. Are sensibilități neașteptate. Ea este ca spațiul dintre aște și dintre sistemele solare, care are deopotrivă curenți reci și calzi, ceea ce face ca nouă să ni se pară că stelele pâlpâie sau străluminesc.
MIHAI VIERU

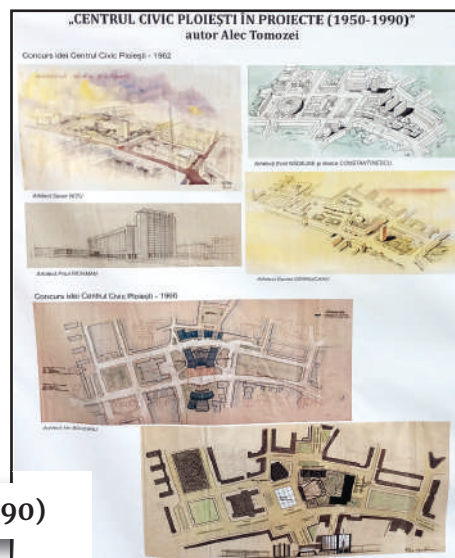
Bienala de Arhitectură Oltenia – Muntenia 2024

Inițiativă a Ordinului Arhitecților din România (și a filialelor sale, Argeș, Muntenia Vest, Oltenia și Prahova), desfășurată la Palatul Culturii din Ploiești în perioada 18-23 iunie 2024, Bienala a cuprins studii și conferințe, lansări de carte despre diferite centre urbane ale regiunii: „Patrimoniul industrial din Câmpina” (urb. Roxana Pandele), „Modernismul ascuns din Câmpina” (arh. Andreea Boldojar), „Tradiție și creativitate în arhitectura Târgoviștei și a orașelor din Sud” (arh. Emil Stănescu), decernându-se diferite premii pentru întreaga activitate sau pentru tinerii arhitecți ce au participat la concursuri regionale.

Expozițiile ce însoțesc aceste evenimente au în centru orașul Ploiești – o machetă din anii 1970-1980, o prezenta-

re a arhivei CONSPROIECT – institutul de proiectare urbanistică și arhitecturală din Ploiești, ce a remodelat în mai multe rânduri orașul comunist, dar și alte aspecte din arhitectura Câmpinei, a Piteștiului sau a Târgoviștei, exemple de bună practică din orașele Sudului.

Societatea ATOM a lansat în cadrul acestei Bienale volumul lui Alec Tomozei, *Centrul Civic în proiecte (1950-1990)*, ce prezintă principalele alternative arhitecturale gândite de arhitecții și inginerii timpului pentru Ploiești, orașul cel mai afectat de bombardamentele celui de-Al Doilea Război Mondial, precum și de remodelările comuniste, care doreau înfățișarea unui oraș „muncitoresc” exemplar.

Aspecte din volumul lui Alec Tomozei, *Centrul Civic în proiecte (1950-1990)*

Aspect al centrului din aceeași machetă a orașului comunist, cu catedrala înconjurată de blocuri

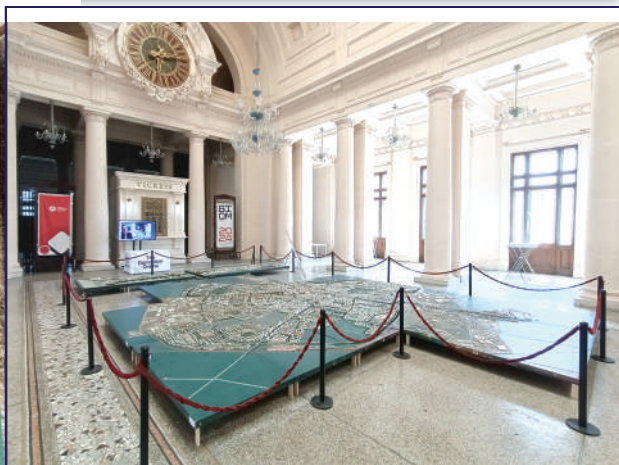

Republicii/ Câmpinii, zona Cimitirul Sovietic, din macheta orașului comunist

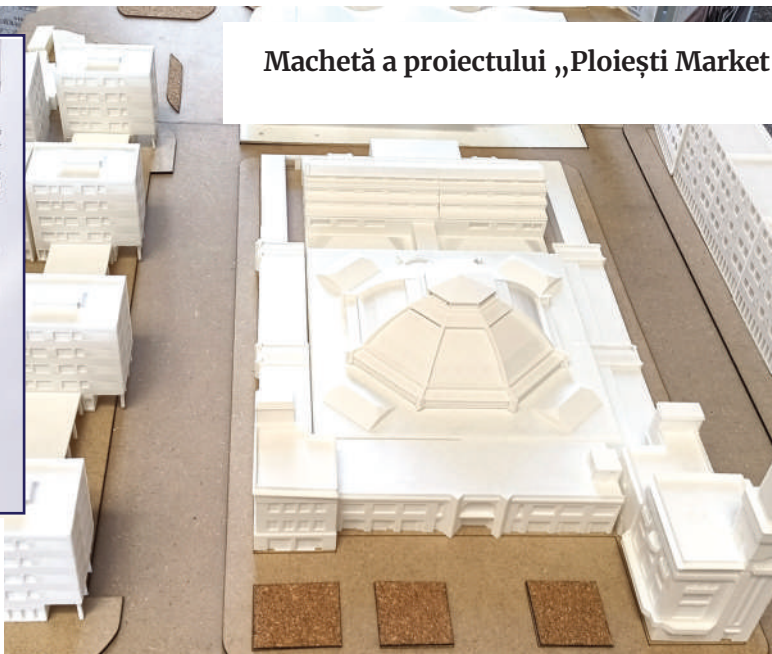

Republicii/ Cîmpinii, Piața Mihai Viteazul, din macheta orașului comunist

Vedere generală a machetei, în Sala Coloanelor din Palatul Culturii – loc ce a întruchipat Gara Centrală din New York în serialul BBC *Înconjurul Pământului în 80 de zile* (2022), păstrând unele elemente de butaforie

Soluții pentru platoul Halelor de stud.
Arh. Popa Iulia Maria, „Ploiești Market”

Machetă a proiectului „Ploiești Market”

Detaliu al machetei comuniste, cu zona Sala Sporturilor

„Cârmaciul” și consoarta, cu anturajul, și indicatorul său tremurând pe Calea Cîmpinii/ Republicii, la o vizită din 1976

LANȘĂRI ȘI CONCURSURI

„Frunză verde...”

Juriul concursului „Frunză verde de albastru”, organizat de Muzeul „Nichita Stănescu” din Ploiești (ediția a II-a, 2024), alcătuit din prof. dr. Corina Barbu și jurnalistul Dorin Dușa a desemnat-o câștigătoare pe Dinică Maria-Antonia, elevă în clasa a X-a la Colegiul Național *Vlaicu Vodă* din Curtea de Argeș, cu poezia „Lily”: „Oh, Lily, era frumos când eram copii, îți amintești?/ Ne îmbrăcam tot timpul ca personajele din povești./ Și lumea noastră reală dispărea deodată./ Nu știam cum se simt durerea și tristețea adevărată./ Oh, Lily, mai știi când alergam desculțe pe câmpuri?/ Sau când scufundam în apa rece ale noastre trupuri?/ Pe vremea aceea nu exista deloc otravă,/ Eram noi două la umbra unui copac în dumbravă./ Oh, Lily, apoi ne jucam cu păpușa pe care o transformai în bebeluș./ Dădeam foarte multă viață lucrurilor din pluș./ În acele momente nu eram doar două fete cu ochii răță-

ciți,/ Eram mame, bunici, prințese și oameni fericiți.// Oh, Lily, mai târziu ai început pentru prima dată să plângi/ Și de data aceasta nu a mai fost din cauza unei răni la genunchi,/ Știam că ceva s-a schimbat în tine,/ Probabil era același lucru pe care îl observasem schimbat la mine.// Oh, Lily, apoi parcă a început să doară din ce în ce mai tare./ Și păpușile și apa și pădurile parcă au fost date-n uitare./ Și apoi totul a dispărut încetul cu încetul,/ Pentru viața aceea am pierdut din nou biletul.// Oh, Lily, știu și acum tot ce te durea./ Iar în timp ce ascultam, inima-mi suferea./ Te-am strâns foarte tare atunci în brațe,/ Dar în zadar, căci spre noi veneau prea multe gloanțe.// Oh, Lily, aș mai vrea măcar o dată să ne oprim/ Și toate sentimentele pe care le-am avut să le iubim./ Să fim din nou copii și prin iarba verde să mergem desculți./ O, Lily, începem să devenim niște adulți!”

Cea de-a XX-a întâlnire a Cenuclului literar Atitudini (4 mai 2024)

Citatul lunii: „Haideti să recunoaștem: o carte, un creion, un copil și un profesor pot schimba lumea.” (Malala Yousafzay)

Luminiscenta sărbătorilor pascale i-a adunat pe atitudiniști într-un decor fascinant, printre picături de istorie și opere distinse, în incinta Cafenelei lui Caragiale.

Armonios, întâlnirea a debutat prin felicitarea Alexiei și oferirea unui premiu acesteia pentru redactarea unei deosebite cronici de carte, încurajând și alți participanți să compună astfel de texte. S-a continuat prin citi-

rea unui fragment din *Lache și Mache* a ploieșteanului I. L. Caragiale.

Un nou membru, Teo, s-a prezentat, urmând citirea unei creații proprii („Voci”). Preluând firul citirii celor mai recente creații s-au numărat: Dan, Alex, Diana, Adriana, Alexia, Ariana, A. N. și Laurențiu, prin poezie și proză, atât în limba română, cât și în spaniolă. Dorind să împărtășească emoțiile și trăirile stărnite de cele mai recente opere cititeau venit cu recomandări inedite de cărți: Laurențiu (*Umbrele care ne despart de Tricia Levenseller*), Teo (*Arta manipulării de Kevin Dutton*), Ariana (*Diavolul se îmbracă întotdeauna în negru*, de L.J.

Shen) și Dan (*Piticul de Par Lagerkvist*).

Rubrica specială a fost organizată de Adriana. Aceasta a creat un joc care i-a pus pe atitudiniști în dificultate. Cei prezenți au încercat ghicirea autorilor, pe baza unor fragmente de poezie, iar, în final, au rămas surprinși să afle că toate au fost scrise de un singur autor: I. L. Caragiale. Ulterior, instanțaneul literar a fost însemnat de generarea unor versuri noi, pornind de la fragmentele poeziilor primite la rubrica specială. Încheierea întâlnirii a fost realizată într-o notă efervescentă, prin recomandări de filme, dar și conversații pornind de la acestea. (Ariana Monica Bădicioiu).

Lansare

Pe data de 28 iunie, cu prilejul medalionului Paul Constantinescu – 115 ani de la naștere, a fost organizat la Muzeul de Istorie, vremelnicul sediu al Casei memoriale „Paul Constantinescu”, un moment care a cuprins lansarea volumului compozitorului *Viața ca un oratoriu*, îngrijit de

prof. univ. dr. Sanda Valentina Hîrlav - Maistorovici, distinsa colaboratoare a ATITUDINILOR, în cadrul colecției „Arhiva Rugului Aprins” de la Editura Eikon (coordonator de Marius Vasileanu). Volumul cuprinde, pe lângă studiul introductiv „Paul Constantinescu și creația sa religioasă”, opusuri

muzicale convergente cu atmosfera spirituală a Rugului Aprins, scrieri și documente diverse (recipitate în special din periodice), traduceri, precum și o secțiune de „Addenda”, cu o selecție din desenele compozitorului. Data cedării Basarabiei și Bucovinei nu a fost aleasă întâmplător de organizatori, pentru că următorul moment a fost o prelegere a dlui prof. univ. dr Nicolae Gheorghită, de la De-

partamentul de Dirijat, Muzică Religioasă și Instrumente Complementare al Universității Naționale de Muzică din București, despre muzica de film a lui Paul Constantinescu, proiectându-se secvențe dintr-un film de propagandă din 1941, România în lupta contra bolșevismului (Războiul nostru sfânt), cu muzica și aranjamentul muzical realizate de autorul Simfoniei ploieștene.

Soldățul în carte

de Denisa Duță

De n-ar fi sabia mea în teacă
ți-as descrie miile de mile
pătate, pline de călimare sparte

ți-aș descrie nopțile fără noapte
la felinarul cu gaz
alimentat de dorința mea pentru tine

ți-aș descrie toate ghemotoacele
așezate alandala
sau formând un nou Himalaya.

De n-aș fi aici, atunci rolul ăsta
Cine ar fi dispus să-l ia?
Cine- ar dori să fie amintit
doar cand nu se mișcă?
Cine-ar putea să se murdărească în halul ăsta?

Dar tu, cauza acestui conflict
trebuia să-mi fi inamic,
Dar nu! Tu ești rezolvarea,
diplomația, armistițiul, pacea!

Niciunul nu vrea să renunțe, se pare
la o viață fără roșu, albastru, sau altă culoare.
Nici pasta corectoare
nu poate șterge ce e scris, permis
în război și dragoste.

A XXI-a întâlnire a Cenaclului literar Atitudini (1 iunie 2024)

Citatul lunii: „Arta este o minciună
care ne face să realizăm adevărul.”
(Picasso)

La Casa de Cultură „I. L. Caragiale” din Ploiești s-a desfășurat a XXI-a întâlnire a Cenaclului literar „Atitudini”. Întâlnirea a început prin recitarea unor versuri semnate de Ion Stratan, în interpretarea lui Laurențiu.

Continuarea întâlnirii a fost animată de momente de umor și reflecție asupra perlelor de la bacalaureat, aducând un strop de amuzament în mijlocul tensiunii acestor examene importante. **Cea mai recentă creație** a adus în lumină perspective variate. Alexia, Denisa, Teo și Laurențiu au prezentat propriile lor creații poetice, pline de sensibilitate și introspecție. Alex, Dan și Ariana au adus fragmente de proză, fiecare text fiind o incursiune în lumi imaginare. La rubrica „Cea mai recentă lectură”, Denisa a vorbit despre *Lolita* și *Portretul lui Dorian Gray*, Alexia a prezentat *Cele șapte morți ale lui Evelyn Hardcastle*, iar Dan a împărtășit impresii despre *Sunt o babă comunistă*.

„Rubrica specială” a fost un moment deosebit, în care participanții au fost invitați să se lase purtați de misterul unor povești întunecate. Jocul a constat în citirea unor fragmente enigmatice și în deslușirea misterelelor, urmând ca la „Instantaneul literar” fiecare să creeze propria narațiune în același ton.

Participanți: Alexia, Ariana, Alex, Dan, Denisa, Diana, Isabela, Laurențiu, Teo și A.N. (Dan Ioan Istrate).

RĂZVAN VENTURA: *Antoine de Saint-Exupéry. Îmblânzirea haosului*

Diana Rînciog

În numărul din octombrie 2022 îl prezentăm cititorilor revistei *Atitudini* pe Răzvan Ventura, autor consacrat în abordarea literaturii franceze, în special cu studii critice despre Flaubert (v. teza de doctorat *Gustave Flaubert - Miracolul absenței*, București, Tracus Arte, 2014), dar și despre Lautréamont, Apollinaire (*Materie și violență la Lautréamont și Apollinaire*, București, Tracus Arte, 2018) și Maupassant (*Dublul și paternitatea la Maupassant*, Iași, Junimea, 2021).

La ediția de anul acesta de la Bookfest, Răzvan Ventura a lansat un nou volum, publicat la editura Junimea, în Iași (v. fotografii, furnizate de către autor), cu un titlu incitant: *Antoine de Saint-Exupéry. Îmblânzirea haosului*. Cartea vine să marcheze cei 80 de ani scurși de la moartea scriitorului francez, în condiții elucidate foarte târziu, după cum se știe.

Pe lângă introducere și bibliografie, studiul cuprinde șase capitole intitulate: *Figuri ale întinderii, În căutarea unui limbaj al cuprinderii, Călăuzele ascunse în haos, Recartografierea spațiului, Figuri contrapuse haosului, Către o nouă ordine*. În cele 211 pagini, autorul analizează cu finețe de artizan diferitele valențe ale operei lui Saint-Exupéry, sursele de documentare fiind solide și perfect asimilate, cu emiterea unor puncte de vedere insolite, inclusiv în ceea ce privește unele erori de traducere, pe care Răzvan Ventura le menționează în text sau în notele de subsol, cu o mare atenție la fenomenul de receptare a operei unuia dintre cei mai tra-

duși autori din literatura mondială. Într-adevăr, statisticile spun că *Micul Prinț* scris de St-Ex, cum îi spun cu familiaritate afectiv-admirativă francezii, este cea mai răspândită carte după *Biblie*, grație traducerilor!

Interesant e felul în care autorul prezentului volum descifrează metafora anunțată încă din titlu, Saint-Exupéry îmblânzitorul haosului. Acel haos desemnând lumea din jur: „Pentru ca acest haos să capete principiul unei rânduiei, contururile sale trebuie să-și afirme duritatea în fața omului; mai temeinic îți înscrii cuvântul dăltuind în stâncă decât caligrafiind delicat pe nisip. Aceasta este lecția deprinsă de Saint-Exupéry – că, scriind, îndreptându-se într-o direcție sau alta pe firul subțire al timpului, trebuie să mențină un echilibru între întreg și fragment, între ceea ce-l cuprinde și ceea ce poate el înțelege.” (p.18)

Sigur că pe această hartă schițată de opera prozatorului francez, *deșertul*

are un rol special, este un „teritoriu nesupus” (p.23), un spațiu „de lună și de pietre” (p.24). Răzvan Ventura punctează sugestiv: „Dacă deșertul este doar închidere, atunci el este în mod firesc *deșertăciune*, răătăcire și copleșire, deoarece conține prea multă materie și presupune prea puțină formă.” (p.27) În plus, cerul este de *nisip*, are adesea culoarea mierii ori e trandafiriu, compunând un peisaj selenar tulburător, care contextualizează încercările din viața omului. Așa cum s-a subliniat de la început, „nisipul este el însuși o substanță a indiferenței naturii, supus sau nu vântului, când ascultând de altă forță, când impunându-și el însuși voința.” (p.32).

Tema căderii, *marea* ca simbol al dinamicii existenței, *cerul* oglindit în mare, cu toate imperfecțiunile sale, toate aceste elemente fac parte din economia analizei propuse de Răzvan Ventura. După cum *fântâna* este un leitmotiv în opera lui Saint-Exupéry,

apa e sursă vitală pentru viață, apare ca imagine a solidarității mai ales în *Pământ al oamenilor*, unde vedem „fericirea infinit de simplă” pe care o aduce potolirea setei. Sigur că acest *dor de fântână* se poate extrapola cu privire la alte valori, cum ar fi libertatea, creativitatea etc. Uneori, oamenii pot deveni chiar „ostateci ai fântânilor”, așa cum se întâmplă – paradoxal – cu prilejul concursului de poezie la care a participat cândva François Villon, pe tema *Je meurs de soif auprès de la fontaine*.

Pe lângă aceste simboluri, sunt și altele care rețin atenția autorului prezentei exegeze: *stelele, oaza, lumina, arborele, casa, citadela*. De pildă, oaza este „ca un han în deșert”, spune Flaubert, pe care Razvan Ventura îl citează adesea. Oaza e „un topos primar, elementar al ordinii”, „care se opune haosului material”, oferindu-i „călătorului obosit un moment de reculegere”, alături de fântână. (p.75). Așadar, oaza este *imagine, ordine și morală* (p.76), iar fântâna apare în *Citadela* ca „un topos împlânzit, domestic, loc al odihnei”. (p.79) Există și

un cântec al fântânilor care apare neîncetat la Saint-Exupéry. Citadela însăși este clădită ca o corabie, după cum stelele îl ghidează pe om în călătoria sa. Lumina, de altfel, are diferite ipostaze în opera scriitorului francez (*lumina-izvor, lumina-havuz*), iar copacul ar fi „semnul unei concilierii între cosmos și ordinea biologică, prin intermediul căruia primul arată că a înțeles un rost al vieții.” (p.119) Copacul se naște, împotriva deșertului. (p.121) „Grație arborelui, omul învață ideea de ierarhie, de transpunere a lumii pe o hartă de relații [...]” (p.126)

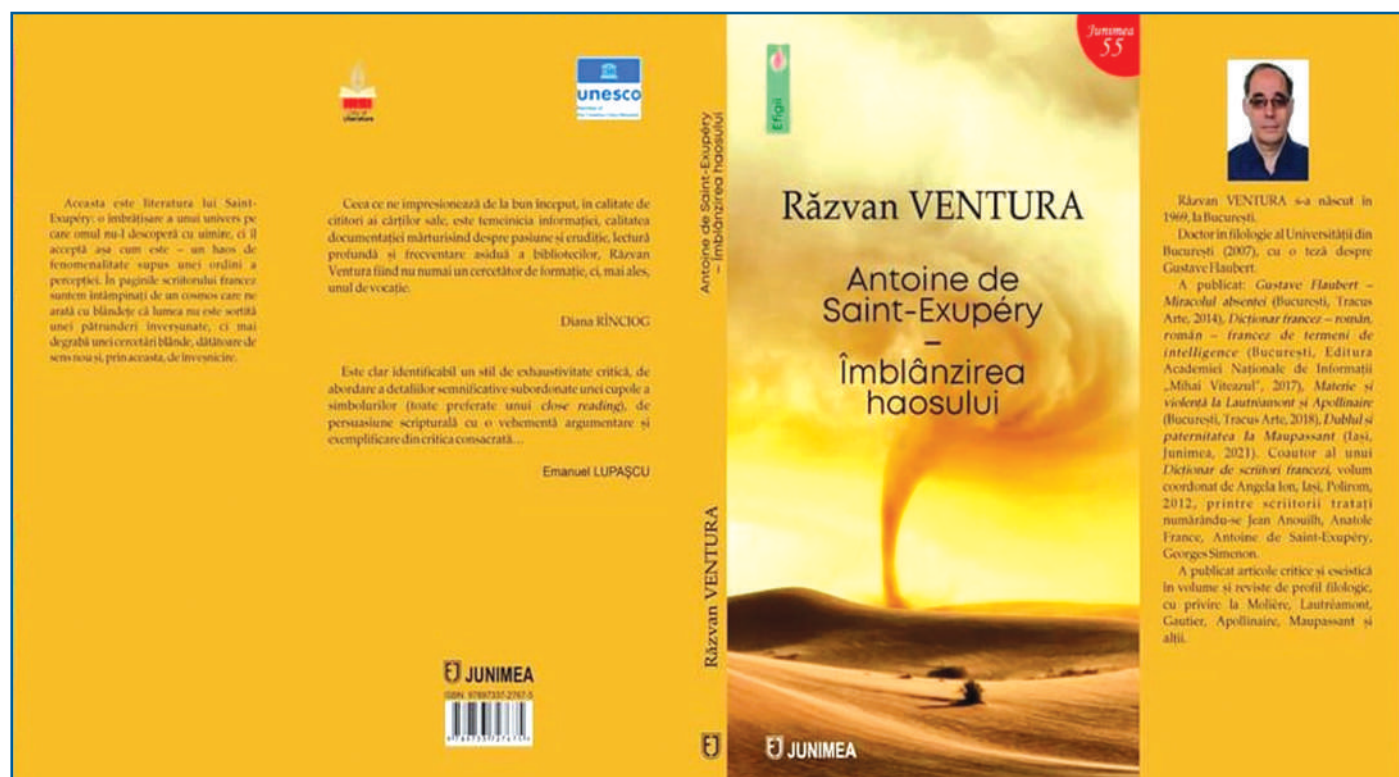
De asemenea, în paginile cărții lui Răzvan Ventura aflăm frecvente referiri la corespondența lui Saint-Exupéry cu soția sa Consuelo, ipostaza feminină fiind adesea evocată în scrierile autorului. Ea este „prima faptură care-i permite accesul într-o lume a visului” (p.180), dar poate fi grădină sau fântână. De pildă, personajul Geneviève din *Curierul de Sud* împlinește toate rolurile visate de scriitor: soție, mamă, zână. (p.180)

Ultima frază a cărții este o concluzie ce pune opera scriitorului francez

într-o altă lumină: „Aceasta este literatura lui Saint-Exupéry: o îmbrățișare a unui univers pe care omul nu-l descoperă cu uimire, ci îl acceptă așa cum este – un haos de fenomenalitate supus unei ordini a percepției. În paginile scriitorului francez suntem întâmpinați de un cosmos care ne arată cu blândețe că lumea nu este sortită unei pătrunderi înverșunate, ci, mai degrabă, unei cercetări blânde, dătătoare de sens nou și, prin aceasta, de înveșnicire.” (p.204)

Și nu în ultimul rând, ne-a impresionat dedicația pe care Răzvan Ventura o face la începutul volumului: „Mamei mele, Cu dragoste și recunoștință, aceste rânduri născute din scânteirerea unor ochi ațintiți larg spre câte un zâmbet...”

Apărută în foarte bune condiții grafice la editura Junimea, cu o sugestivă ilustrație a copertei, cartea lui Răzvan Ventura îndeamnă la un binevenit popas livresc, deoarece, pentru oamenii iubitori de (re)lectură, cartea este o adevărată oază în deșert, un copac plin de sevă, sub care ne adăpostim, plini de speranță...

Caragiale în manualele școlare (VII)

Un pedagog modern

Dumitrița Stoica

Universul comic caragialian include o imagine a școlii, care nu e nici pe departe datată. În alt context istoric, inadecvările esențiale au rămas aceleași, după mai bine de un secol de restructurări și reforme în mare parte ratate, în sensul că o modernizare de profunzime nu există nici astăzi. În schițele selectate cu precădere în manuale, notele obținute de elevi agită spiritele înainte de orice altceva, fie că este vorba de amenințarea repetenției, ca-n *Di Goe...*, în *Lanțul slăbi-ciunilor* sau *Bacalaureat*, fie de competiția pentru premiul întâi, care tulbură din când în când familiile „bune” cu amenințarea unei fisuri simbolice în spectacolul cotidian al puterii lor. Distanța dintre idealul iluminist al emancipării prin cunoaștere, cetățenie și caracter, fundamentul învățământului modern, pe de o parte, și dramoletele generate de inapetența pentru învățătură sau de vanitatea coroniței de la finalul anului școlar, pe de altă parte, îngroașă liniile caricaturale, în texte de un comic burlesc.

Șarja este, însă, mult mai puternică în seria dedicată lui Mariu Chicoș Rostogan, „pedagogul absolut”, un personaj structurat de contrastul enorm între aparență și esență. Protagonist al câtorva schițe, Mariu Chicoș Rostogan e ocolit, în general, de manuale, cu excepția perioadei dogmatice a realismului socialist. Comentariul de escortă dintr-un asemenea manual face un inventar al defectelor

personajului, amestecând observații la îndemâna oricui cu poncifurile ideologiei comuniste: limbajul regional și latinizant, pretenția ridicolă a metodei intuitive în condițiile în care se practică învățarea mecanică, simpla memorare a unor definiții sau informații, predarea „antiștiințifică”, conformă cu filozofia și cu știința burgheză (cea „științifică” fiind, după cum se știe, materialismul dialectic și istoric), naționalismul șovin, întrucât personajul e foarte mândru de originea noastră latină, militarismul, disprețul și brutalitatea față de copiii sărmani, în pandant cu servilismul „dezgustător”, într-adevăr, față de oamenii cu stare („lumea exploata-torilor”). Din cele câteva figuri de educatori, manualele perioadei o aleg pe aceea care servește cel mai bine criticii ideologice a regimului burghezomoșieresc. Deși nu fac abstracție de specificul artistic al textului (vivacitatea dialogului, comicul de limbaj), firul roșu al interpretării rămâne tezig, în răspăr cu expresivitatea plurală și subtilă a marelui autor comic: „În literatura noastră realist-critică, *Un pedagog de școală nouă* ocupă un loc însemnat în acțiunea de demascare a caracterului reacționar al învățământului și a metodelor pedagogice din școala veche. Chipul lui Mariu Chicoș Rostogan, realizat de Caragiale cu mijloace specifice artei sale, continuă galeria portretelor de învățători vrednici de dispreț, zugrăviți de Creangă în *Amintiri din copilărie*. Numărul lor se va îmbogăți

mai târziu cu tipuri de învățători ca D-nu Udrea și Domnul Vucea, creați de A. Vlahuță și de B. Șt. Delavrancea.”¹

Dincolo de caricatura împinsă până la bufonerie, Mariu Chicoș Rostogan este un personaj exemplar pentru felul în care școala a asimilat modernitatea din secolul XIX până azi: grăbit, superficial, mai mult în efectele ei epatante, de imagine, decât în substanța reformatoare. Asimilarea dificilă a avut drept cauză nu doar un context istoric specific, ci și faptul că învățământul modern în sine a fost măcinat de la începuturi de o contradicție fundamentală, aceea între masificare și individualizare, la care se adaugă în timp alternative greu de armonizat: pragmatic/ intelectual, aplicativ/teoretic, tehnic/umanist, religios/ laic, democratic/meritocratic etc. Doctrina pestalozziană de la care se revendică pedagogul lui Caragiale promovează în domeniul educației elementare câteva principii importante: rolul extraordinar de important al familiei, al climatului afectiv din primii ani de viață, formarea intelectuală gradată, prin joc, plecând de la observarea mediului, a naturii și de la intuiție, insistența asupra aspectelor fundamentale ale cunoașterii, o învățare care să respecte particularitățile de vârstă ale copilului, având o finalitate morală și spirituală, descoperirea umanității din noi. În ceea ce privește, însă, metoda intuitivă, lucrurile nu sunt la fel de clare, în sensul că nu există o elaborare riguroasă a acesteia, ci mai degrabă o

aspirație către un utopic salt natural de la experiența imediată, la gândirea abstractă. Tocmai această utopie este sursa umorului abundent în schița lui Caragiale, de câte ori „pedagogul absolut” încearcă să definească noțiuni culturale, reducându-le la experiența senzorială sau la situații comune de viață, așa cum se întâmplă când explică la conferința dedicată metodei pestalozziene, categoria lingvistică a genului neutru:

„Neutru! Neutru mai apoi, dacă-i calul masculin și iapa feminină, neutru-i catârul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal: e catâr, aghică corșitură, ghe îmbele jenuri, și mai gheparke, pentru aceea se consultă zoologia, care-i altă știință naturală, și doară *naturalia non sunt turpia!*...”

Comicul se naște din aplicarea insistentă în toate textele din seria comentată a unui procedeu definit de Ștefan Cazimir astfel: „dispersia accentelor elevate, de o căutată distincție, în prezentarea unor realități triviale sau ridicole”². În plus, în exemplul de mai sus, pe lângă asocierea amuzantă și finalmente eronată a genului cu lumea animală, singura secvență lingvistică care sună firesc este maxima în limba latină. Doar în acest caz, pentru că majoritatea citatelor latinești suferă aceeași deformare fonetică, rezultatul fiind o limbă artificială, stranie, la antipodul clarității și simplității, alte precepte pestalozziene de mare actualitate. Nimeni nu întrebuițează mai rău limba română în opera lui Caragiale decât promotorul „metoagii intui-

kive”! De altfel, caricaturalul nu apare în acest grad nici la celelalte figuri de profesori din schițele despre școală, poate cu excepția lui Tiberiu Bumbeș din „Premiul întâi”, cum s-a mai remarcat, a cărui stranie nu se manifestă lingvistic, ci ocular: privirea lui cam crucișă constituie un obstacol major în demersul grațioasei Aglae, care și-ar dori fiul premiant peste rând. De altfel, Dan Gulea³ îl include în aceeași serie, fapt subliniat și de existența unui al treilea personaj, Tiberius Chicoș P. Rostoganu, dintr-o schiță mai puțin cunoscută, *Misiunea pedagogului*. Noul avatar, cu un nume și mai sonor, are un țel extrem de ambițios într-o țară în care procentul de analfabeți era uriaș: „Menirea lui (a pedagogului, n.m.) e doară chiară: să lumineze, să înștruiască, și să pregătească pe copiii românilor în a fi cetățeni”. Emfaza discursului amintește de discursurile politice din alte texte, iar rostirea defectuoasă creează surprize comice: „chiară” e vecin cu „chioară”, foarte adecvat contextului.

Pentru un clasic cum este Caragiale („Sunt vechi, domnule!”), natura nu are nimic romantic. Bunul sălbatic al lui Rousseau, dar și al lui Pestalozzi, e doar un mit. Caricatura nu vizează doar autoritatea goală de conținut a pedagogului absolut, ci și auditoriul lui, compus din elevi și familii pentru care școala nu e decât pierdere de timp, plictisitoare și stresantă (prin catalog și examene), necesară însă în traseul parvenirii. Totuși, ironia nu este egal distribuită. În absența părinților, la ore, elevii puși pe șotii par mai degrabă vocea

bunului-simț comun, care sancționează (cu „pocnitori”, de regulă) discursul pompos și de neînțeles al profesorului. Imaginea unei școli desprinse de realitate, inefficientă în toate sensurile, apare mai evident în schița *Despre cometă. Prelegere populară*. La invitația ministerului îngrijorat de ecoul unui fake news, am zice astăzi, după care apariția cometei Biela va aduce sfârșitul lumii, Mariu Chicoș Rostogan le explică elevilor în obșnuitul limbaj ininteligibil, de ce nu e posibilă o asemenea întâmplare nedorită. Doar că prelegerea are loc după ce evenimentul s-a produs, amenințatoarea cometă fiind deja pulverizată într-o ploaie de meteori, invalidând ipso facto cumplita profecie.

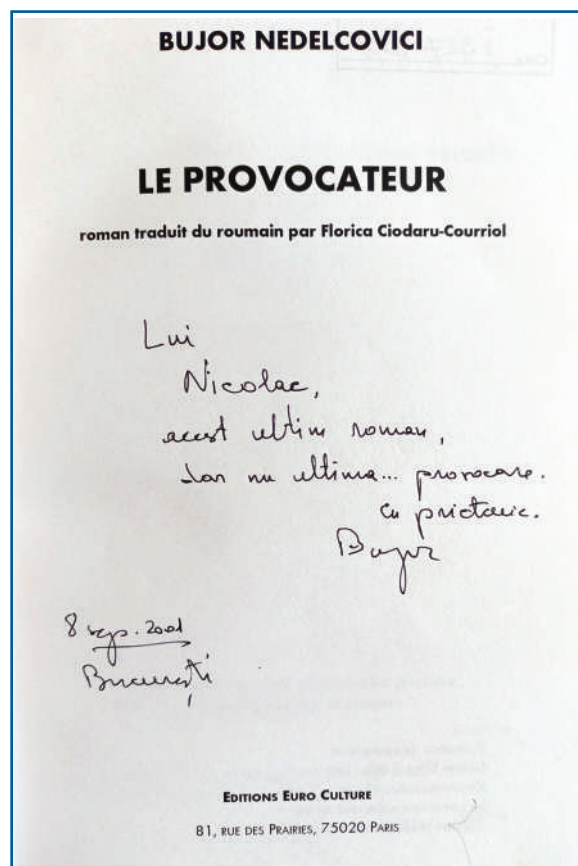
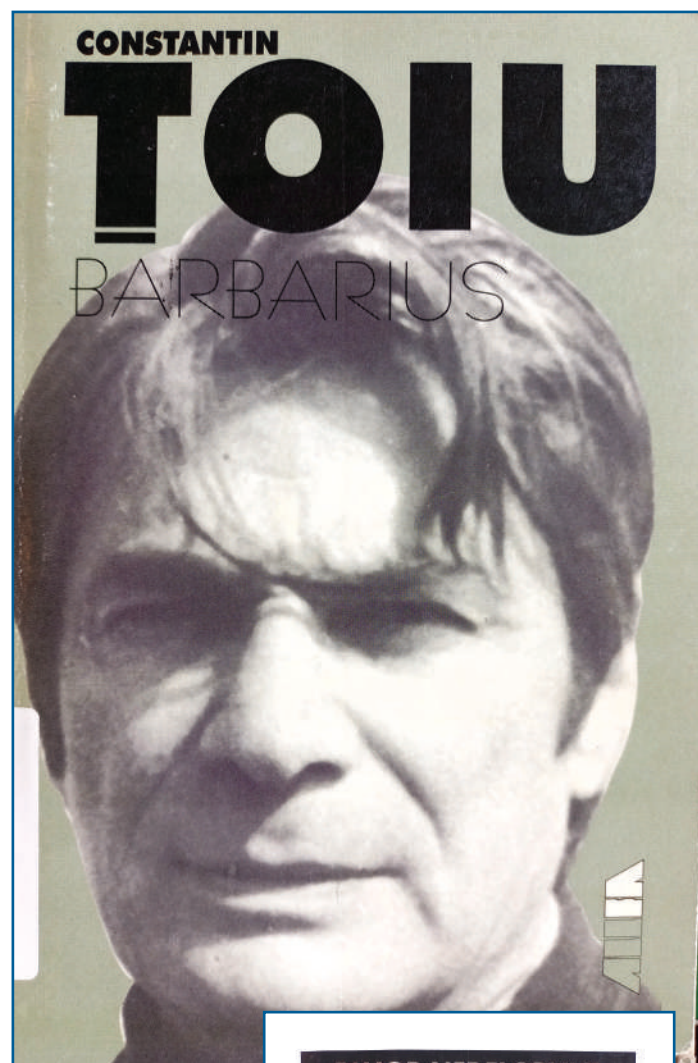
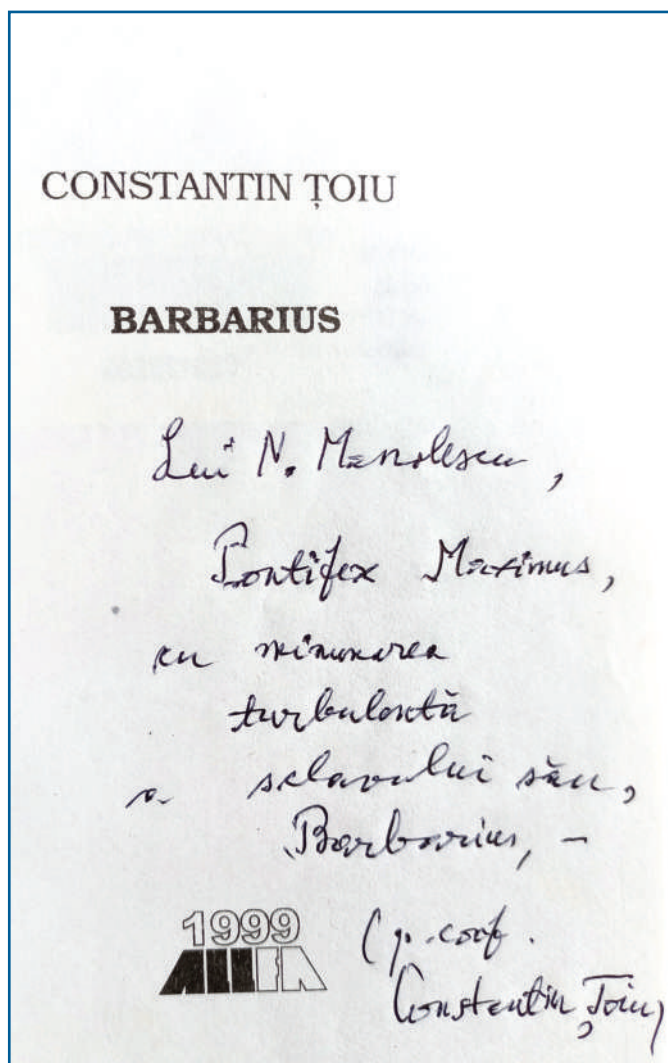
Interesul lui Caragiale pentru un asemenea personaj ascunde, poate, o intuiție care trece dincolo de contextul românesc al sfârșitului de secol XIX. Modernizarea școlii nu e posibilă în absența unui acord între nevoile comunității și acelea ale individului, printr-o reformă cu costuri imense. Individualizarea învățării, un principiu vechi în tratatele de pedagogie și-n programele de studiu, rămâne până astăzi o utopie. Mariu Chicoș Rostogan este profesorul emblematic pentru un sistem care, în ciuda declarațiilor de intenții, uniformizează, generează false ierarhii, instruieste cel mult, dar nu educă. Singura lui lecție reușită este prezentată în *Emulațiune*: își încolonează clasa ca pe o „lejiune traiană”, apoi defilează mândri și, în sfârșit, fericiți, prin școală și dincolo de ea. Umanitatea care li s-a revelat e gregară.

NOTE

1. Ion Vițner, Ov. S. Crohmălniceanu, *Literatura română. Manual pentru clasa a X-a*, Editura de Stat Didactică și Pedagogică, București, 1960, p. 172.

2. I. L. Caragiale, *Momente*, ediție îngrijită de Dan Gulea, Cartea Românească, 2021, p. 22.

3. *Ibidem*, p. 58.

Din fondul
Bibliotecii Central
Universitare din
București,
donația Nicolae
Manolescu, două
volume a doi mari
prietenii,
prozatorul
Constantin ȚOIU,
autorul lui
Barbarius

(Editura ALLFA, București, 1999,
exemplar cu nr. C20122205) și prozatorul
Bujor NEDELCOVICI cu Le provocateur,
roman tradit du roumain par Florica
Ciodaru-Courriol, Editions Euro Culture,
Paris, 2001 (exemplar cu nr. C20122322).

METODA ȚEPENEAG

(nivel avansat)

Magda RĂDUȚĂ

Dumitru Țepeneag,
Scrierea unui roman.
Tracus Arte, 2023

În 1967, la un an de la debut (cu volumul de proze *Exerciții*), Dumitru Țepeneag (n. 1937) publica în *Viața românească* un articol, întins pe trei pagini, cu titlul „Autorul și personajele sale” (nr. 5 / mai 1967, p. 128-130). Textul seamănă foarte bine cu schema unui curs concis de naratologie aplicată, în care raporturile de putere dintre autor, personaj și cititor sunt examinate de tânărul scriitor de atunci într-o succesiune de vârste ale romanului (realist – psihologic – experimental), fiecare cu propriul moment de supremație și cu propria formulă dinamică. Traseul astfel fixat are borne – deloc datate – ce conving îndeajuns și azi: pentru Țepeneag de la 1967, realismul presupune un raport „între personaj și autor [ca] acela dintre Oedip și zei” (p. 128), în „literatura psihologică [...] devenindu-și propriul personaj, scriitorul începe să-și piardă din autoritate” (p. 129), iar „noul roman, Robbe-Grillet de exemplu, propune desființarea personajului, «anonimizarea» lui” (p. 130), gest sinucigaș ce are o consecință esențială în alegerile de lectură: „iar cititorul, de la uimire a trecut la plictiseală și apoi la dispreț; profund dezamăgit, el se refugiază în romanul polițist (urmaș degenerat al epopeilor antice) ori în cel plat-sentimental” (p. 130). Ultimul paragraf al articolului

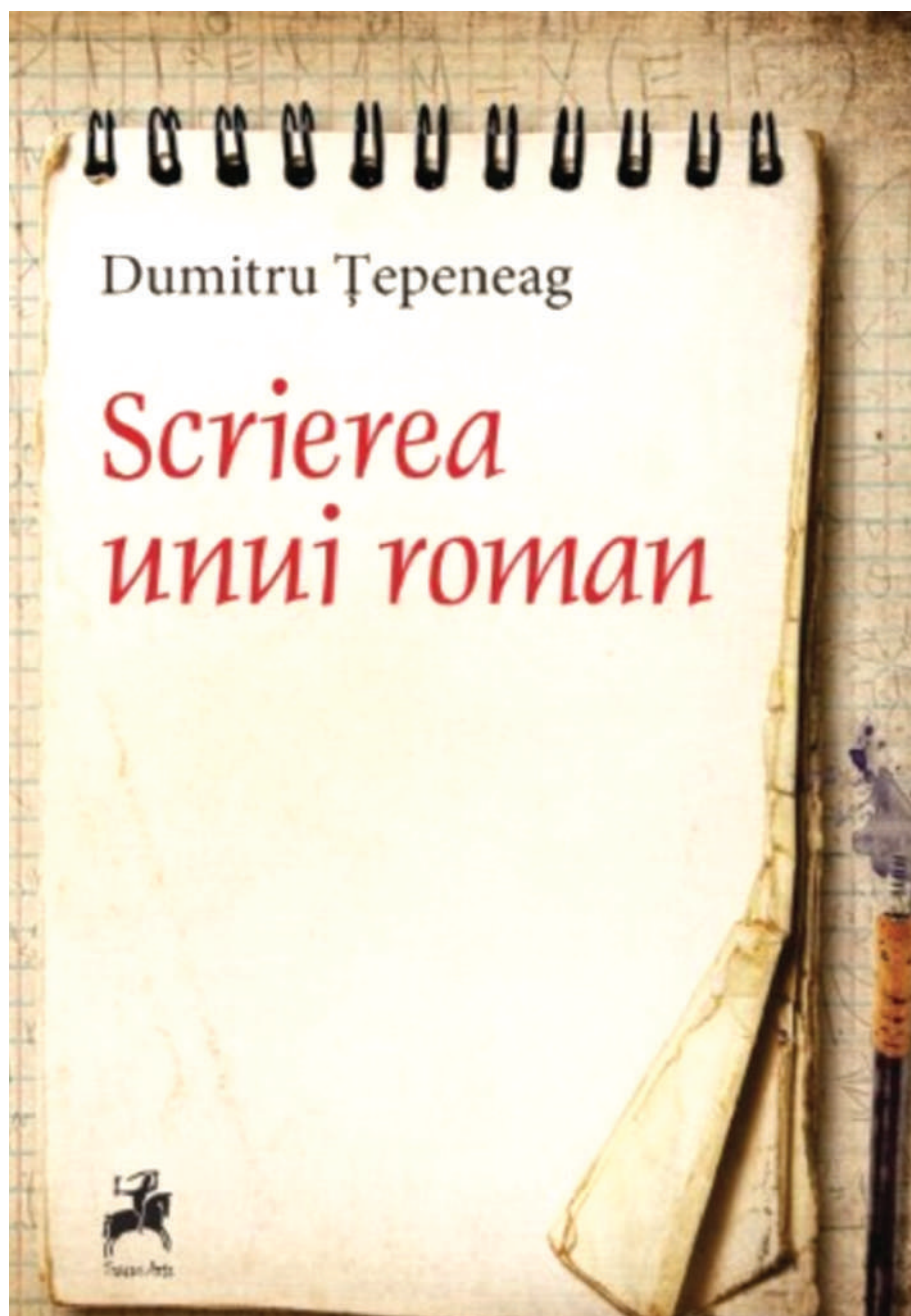
părăsește tonul de expunere neutră și atent justificată și trece la instrucțiuni directe: „Căci autorul are nevoie de personaj pentru a se face ascultat și crezut de cititor, iar personajul, și el, are nevoie de autor pentru a se afirma, pentru a exista [...] autorul să-și îndrume personajul, lăsându-i în același timp toată libertatea de mișcare; adică să nu-l reducă la o schemă prestabilită, de frica verosimilității, să nu-l epuizeze, disecându-i viața lăuntrică, să nu-l tiranizeze, supunându-l unui destin” (p. 130).

După cincizeci și șase de ani (!), D. Țepeneag pare a se întoarce la aceste vechi instrucțiuni în cel mai recent roman al său, care poartă titlul transparent *Scrierea unui roman*. Jumătatea și mai bine de secol a însemnat pentru autorul *Exercițiilor* nu doar un traiect exemplar de scriitor-cetățean – cum se știe, este exclus din Uniunea Scriitorilor și apoi, în 1975, i se retrage cetățenia română, iar în exilul parizian este una dintre cele mai puternice voci angajate în campaniile de denunțare a regimului totalitar de la București –, ci și o practică literară constantă și nu mai puțin exemplară. Fondator, alături de Leonid Dimov, al grupului oniric, prima neoavangardă a postbelicului românesc, Dumitru Țepeneag se impune de la început drept un prozator experimentalist, care conștientizează și arată lucid formele în care textul se compune ca o „realitate analogă”, cum o numește el, iar legile visului lucid sunt la fel de îndreptățite să organizeze această realitate precum sunt cele ale realității „reale”. Acestea sunt liniile de forță

pe care cititorul le poate recunoaște cu ușurință în întreaga practică literară a lui D. Țepeneag, de la *Exercițiile* din 1966 și *Așteptare* din 1972 (volumul retras din librării imediat după apariție și publicat în traducere franceză în același an), trecând prin experimentul de bilingvism din *Cuvântul nisiparniță* (publicat mai întâi în traducere franceză, cu titlul *Le mot sablier*, în 1984) și ajungând la trilogia postdecembristă *Hotel Europa*, *Pont des Arts* și *Maramureș* (1996 - 2001). Același lung, constant, egal traseu literar face vizibile neînterupt și aceleași mari întrebări și îndoieli pe care aproape toți scriitorii ultimelor cinci-șase decenii și le pun pe măsură ce textul se alcătuiește: cum să împing mai departe acțiunea? Cum să fac personajul acesta să se potrivească? E „realul” îndeajuns de real? Și, peste toate, spaima cea mare, spaima de dezechilibru: „mi-e teamă că exagerez”.

Minusculul roman apărut în 2023 se adună în jurul acestui travaliu al îndoielii, al întrebărilor care însoțesc fiecare pas înainte al scriiturii. Indecizia e singura constantă, spaima care se vede cel mai limpede în acest text foarte compozit, mai degrabă o „foaie de stil” prevăzută cu exemple decât o narațiune încheată: „De fapt, nu sunt sigur... Dacă mă gândesc mai bine, cred că nu e chiar așa” (p. 8-9); „scriu de zor, și încă nu știu foarte bine despre ce e vorba. O să mă lămuresc încetul cu încetul” (p. 19); [un personaj] o dezbrăca din ochi (șterg....)” (p. 7); „Hai să nu exagerăm! [...] De câteva zile mă tot întreb și tot nu mă hotărâsc” (p. 23).

Cum-se-face – un subiect, un personaj, un final de roman – și cât de greu se fac ele sunt mult mai importante decât ce-a ieșit – și anume o micro-narațiune marca Țepeneag, cu planuri în care realul și oniricul (sub forma sa clasică de vis, dar și un film-vis și o povestire a unui vis ca un film, pentru că, spune un personaj, „povestesc filme pe care uneori nu le-am văzut”) au granițe fluide. Romanul e un ghid (cât un pliant) de introducere în metoda de proză Țepeneag *par lui-même*; toate aceste indicații de șantier de trudă și *second guessing* – indicații numite în roman, direct, „fișe” – sunt scoase în exergă și culese cu italice, pentru o separare cât mai vizibilă între „instrucțiuni” și textul-exemplificare. Se pot face lecții de predare a procedurilor narative post-șazeciste pornind de la *Scrierea unui roman*: planuri narative imbricate, narațiune care „se face” sub ochii noștri, ba chiar și autor care coboară, onorabil și autobiografic, în text („De aproape o lună n-am mai scris niciun rând. [...]) Atâta vreme, după *Camion* [*Camionul bulgar*, roman al lui Țepeneag din 2010], n-am făcut decât să traduc. Ce-i drept, cu traduceri câștigam mai bine... [...] Poate ar trebui să trimit câteva pagini spre publicare, deși nu văd de ce asta m-ar încuraja: să mă citesc în *Observator cultural*, în *Apostrof* sau în *Viața românească*... Revistele mele preferate”, p. 25-26). Inserția autobiografică rezistă la verificare: în *Apostrof* (nr. 6 /2023) a apărut într-adevăr un fragment din roman și, chiar cum scrie mai departe în volum, un personaj-două se numesc altfel. Dar „nu-i grav. Cartea contează. În forma ei definitivă. Nu fragmentele”, susține alt personaj, care e nici mai mult nici mai puțin decât editorul.

Iar acest personaj e esențial în întreaga alcătuire a ghidului de scriere, a lui *how to do it* scriitoricesc: puțină narațiune care se înfiripă cu greu se petrece într-o editură, romanul pe care îl citim se află, înăuntrul povestirii, când la cules, când la corectură, aflăm că Autorul (un personaj care se numește așa, nu „convenționalul”) stă lângă frumoasa redactoră și îi dictează la telefon ce să-i ceară editorului... Fragmentele-șantier, înțelegem, nu-s de ajuns azi: prin *scrierea unui roman* nu mai înțelegem doar traviul de creație al autorului,

ci tot fluxul de editare, până ajunge la cititor. El trebuie să cunoască tot („cititorul ar trebui să înceapă cu ele, cu fișele”, p. 6), să regăsească în text tensiunile majore ale prezentului (de aceea personajele vorbesc despre războiul din Ucraina și despre eco-anxietățile globale, cu bibliografie franțuzească din 2016 – Pierre Jouventin, *L'Homme, cet animal raté. Histoire naturelle de notre espèce*) și, mai ales, să nu ajungă la plictiseală, pericol fatal, enunțat strict în articolul din 1967. În consecință, „romanul să nu depășească 120 de pagini”...

BRIDGISTICO-MEMORIALISTICE (IV)

Ion Bogdan Lefter

Bridge-ul mi-a influențat serios viața amsterdameză, deși în perioada în care am predat acolo (reamintesc: din septembrie până-n martie, în anii universitari 1992-1993 și 1993-1994) n-am jucat decât o dată pe săptămână, plus concursurile suplimentare, când și când, nu foarte des. Însă prietenii se leagă ușor în tinerețe, iar „adopția” mea în grupul din jurul lui Mieke van der Meulen și-al lui Ronald Post a fost – spuneam – aproape instantanee. M-au simpatizat și, la sfârșitul primei serii de joc, m-au și luat cu ei la berăria Quibus, la doi pași de clubul ENPS, unde șahiștii și bridgiștii prelungeau în fiecare vineri, până după miezul nopții, plăcerea de-a fi împreună.

Piațetă olandeză tipică, rectangulară, presărată cu copaci și bănci, flancată de căsuțele lor cu etaj, parcă pentru păpuși, nu pentru oameni. Pe latura din stînga, cotind-o de pe strada ENPS-ului sau venind dinspre Centrul vechi al orașului, nu departe de colțul de la intrarea în piațetă – berăria-cafe-bar Quibus, loc de chef și de discuții aprinse. Lume de toate vîrstele adulte, mai ales din etapele june, ca și fetele și băieții de la bar, dar nu lipseau de tot senioarele și seniorii. Veselie mare, gălăgioasă. Acolo m-au inițiat noii mei amici în secretul berii nefiltrate (intruabilă în România în primii ani postcomuniști): după vreo două-trei ore și probabil tot atîtea beri, totuși destul de greu de numărat, mi-au oferit o sticlă de Chimey (pronunțat [și-me], cu accentul pe silaba secundă), avertizîndu-

du-mă să n-o agită și să n-o torn toată în pahar, căci la fund pluteau „firimiturile” de drojdie încă incomplet fermentată, obligatoriu de ținut departe de stomacele oamenilor. Bere extraordinar de gustoasă și destul de tare!

Era trecut de miezul nopții când gașca se risipea spre case. Nu mai circulau tramvaiele, principalul mijloc de transport în comun din Amsterdam, așa că trebuia s-o iau pe jos spre garsoniera mea din spatele unei vechi capele, pe malul unui canal ramificat din cel de la poalele Gării centrale. În schimb, Mieke și Ronald locuiau foarte aproape de ENPS și de Quibus, încît după primele serii de *bridge* și de bere mi-au propus să dorm la ei, într-o cameră-anexă amenajată în podul casei, deasupra micului lor apartament de la etajul 1. Jucam vinerea seara, deci urma *weekend*-ul, fără mers la slujbe pentru ei, fără obligații la Universitate pentru mine.

Cam pe-atunci s-a-ntîmplat ca ei să finalizeze o ditamai tranzacția imobiliară: și-au cumpărat o casă întreagă, pe trei nivele, cu cîte două încăperi pe fiecare palier și cu o scară de lemn abruptă, ca de corabie, ca-n Țările de Jos, un pic mai departe de Centru, pe un inel dinspre marginea orașului istoric. Trebuia renovată, așa c-am ajutat și eu la zugrăveală și la cea mai fost de făcut înaintea mutării. Atunci am văzut ce-avea să devină peste ani buni banalitate în România, și anume un uriaș magazin de „bricolaj”, cu materiale și unelte pentru construcții și amenajări interioare pe care și le cumpărau oamenii obișnuiți ca să-și înnoiască locuințele, să și le

extindă, să adauge una-alta, după fantezie, după gust. Singuri, nu ca pe la noi, unde lucrau doar meșteri tocmiți. Sau împreună cu prietenii! În ajutorul lui Mieke și-al lui Ronald au sărit mulți, descinși prin rotație la locul faptei, în *weekend*-uri. Printre ei – și eu, participant atît cît m-am priceput, răzuind vreun tapet vechi sau dînd cu lac o porțiune de dușumea. Când am revenit în Amsterdam la sfârșitul lui august 1993, pentru încă o toamnă-iarnă de predare ca „profesor invitat”, totul era gata și amicii mei n-au conceput ca eu să mai stau acolo unde îmi găsise Universitatea locuință (cu chirie, firește!): una dintre camerele de la etajul 2 de pe Wethouder Frankeweg 6, botezată „Bogdan’s room”, mi-a fost ferm alocată (evident, gratis!).

În primul meu an amsterdamez se mai întîmplaseră diverse. Grație lor sau doar lui Ronald, participasem la cîteva turnee de *bridge* în oraș sau în alte locuri din Olanda, de pildă la Volendam. Se țin în cafenelele-berării presărate pretutindeni, drept care li se spune „*pub toernooien*”, adică „...de cîrciumă” sau „...în cîrciumi”. M-au dus cu mașina și la Edam, la Marken și-n alte părți, pînă la Doorn, dincolo de Utrecht, de unde provenea Mieke. În rest, am văzut Țările de Jos în scurte călătorii cu trenul, folosit de localnici ca un fel de metrou, căci Olanda și Belgia ocupă împreună o suprafață un pic mai mică decât o treime din România, cu o mare densitate a populațiilor, deci cu opriri dese în toate orașelele de pe trasee.

În vacanța de iarnă m-am întors

acasă și-am repornit la drum împreună cu Simona, cu Olcit-ul nostru, încît să vadă și ea Olanda. Pe drum – peripeții: mașina, pre numele ei Mimi (așa i-am spus cînd am cumpărat-o de la Radu Pitiș!), s-a defectat în Germania, piesele de schimb au venit doar după cîteva zile, am ajuns pentru Crăciun în Luxemburg, apoi în Amsterdam, unde Olcit-ul a capotat din nou. Cu o mașină închiriată împreună cu un cuplu de prieteni români stabiliți în Olanda ne-am transportat pînă la Paris, unde am întîmpinat Noul An 1993. La întoarcere, printre numeroșii prieteni ai lui Mieke și-ai lui Ronald, s-a găsit cineva care știa un mecanic auto ș.a.m.d. Pînă la sfîrșitul lui februarie, cînd trebuia să pornesc spre casă, Mimi era iarăși sănătoasă, în formă, nerăbdătoare să gonească pe șosele și autostrăzi.

Plecarea – memorabilă! Încărcasem mașina pînă la refuz cu bagaje, cumpărături, cărți fotocopyate la Universitate și ce-am mai putut înghesui nu doar în portbagaj, ci și pe banchea din spate și-n spațiile dintre scaune, inclusiv computerul „286” de care Mieke și Ronald nu mai aveau nevoie, își cumpăraseră unul din noua serie „386” – „generații” tehnologice uitate între timp, „antice și de demult”. Gata de „decolare”, le-am făcut dragilor mei prieteni olandezi o vizită de rămas-bun. La ora stabilită, urc spre apartamentul din care se pregăteau să se mute în casa cea nouă. Pe scara abruptă de lemn – liniște. Bat la ușă, Ronald îmi deschide și... surpriză!: toată gașca de la ENPS-Quibus, în frunte cu Dick, fusese convocată în secret ca să-mi ureze „Drum bun!”. Amuzament general față de mutra mea uluită cînd i-am văzut în fața ochilor începînd brusc să chiuie! Ronald, ticluitor de poante și situații hazlii, le ceruse să vină fiecare cu cîte

o casetă audio pentru mine, cu muzicile lor preferate. În anii următori le-am tot ascultat în București, pînă cînd și casetofoanele audio au devenit „antice și de demult”...

Mieke, pasionată de fotografie, ne-a prins atunci pe toți în imagini vesele. Peste cîteva ani am pus-o pe una dintre ele, în care apar singur, pe coperta a IV-a a uneia dintre cărțile mele (sau am și reluat-o?!). Sub poză – numele unei misterioase autoare olandeze (...van der Meulen). Ea e!

De-a lungul celui de-al doilea an în care am predat la UvA (primele două trimestre) – alte cursuri, alte călătorii, întoarcerea în țară în vacanța de iarnă și încă o plecare cu Simona spre ramura elvețiană a familiei, cu un autocar pînă-n Germania și c-un tren mai departe, Sărbătorile în Țara Cantanelor, urmate de-un turneu prin cele de Jos cu mătușa mea, în mașina ei, întoarcerea Simonei în ianuarie, cu un autocar, și revenirea mea la sfîrșit de februarie, cu fratele meu venit cu mașina din Suedia, împreună spre Bucureștiul nostru natal, pe rînd la volan. În rest – în casa lui Mieke și-a lui Ronald și cu ei prin oraș, în alte plimbări și firește că și la ENPS, vinerea seara. Pronunțat [ei-en-peies], de unde rima din sloganul clubului: „ENPS/ Yes-yes-yes”! Sau „...Yesssss”, ca-n inscripția imprimată pe tricoul portocaliu (culoarea națională) pe care l-am primit la plecarea mea „definitivă” spre casă, la încheierea stagiului de la UvA. Plus încă un cadou care să-mi aducă aminte cum ne-am întîlnit și ne-am împrietenit: un abonament la revista *Nederlandse Bridge Bond*, a Federației Olandeze de Bridge, pe care am primit-o mulți ani, lunar, prin poștă la București, împreună cu foile pe care erau imprimate scorul și poziția mea în clasamentul de-acolo, pe locuri cu numerotare tot mai mare, căci punctele mele „înghe-

țaseră” la suma pe care o atinsesem în februarie 1994.

Total general – o minunată experiență de viață și universitară (aici ar fi o mulțime de alte lucruri de povestit!) și turistică și... bridgistică...

...prelungită în vacanța de vară a lui 1994, cînd, în iunie, ne-au vizitat mai întîi Mieke și Ronald. Le-a plăcut mult ce-au văzut în București și-n țară, acasă au povestit în dreapta și-n stînga ce minunat e-n România, așa c-a venit și Dick după cîteva săptămîni, în iulie. S-a cam topit de căldură, însă a fost încîntat de experiența de pe valea unui pîrîu din zona Poienei Mărului, spre Munții Făgăraș, de unde, cu un an înainte, culesesem împreună cu George Crăciun cîteva găleți de zmeură de pe un versant recent despădurit, unde proliferaseră rugi încărcăți de fructe. Ajunși în zonă, am constatat că o viitură recentă scurmase drumul de pămînt și dărimase podețe, drept care a trebuit s-o luăm prin albia pîrîului. Noi, Simona și eu, ne-am fi întors, însă Dick, despre care am spus că participase cîndva la o expediție în Africa, n-a ezitat: a coborît de fiecare dată din mașină și, ca mare specialist, după rapide evaluări ale obstacolelor, a aranjat din pietre și trunchiuri de copaci punți peste care peste care să poată trece bravul nostru Olcit plimbat și prin Olanda. Nici o șansă să găsească în țara lui plată și ultra-aglomerată vreo zonă sălbatică în care să se desfășoare ca-n junglele pe care le explo-rase dincolo de Mediterana...

Mai e nevoie să adaug că și cu Mieke și Ronald, și cu Dick am jucat în București partide de *bridge* la care i-am convocat pe complicii mei Adi, Georgică și Liviu?!

(Finalul mini-serialului de față – data viitoare.)

Citius, Altius, Fortius

Mihai Ioachimescu

O discuție cu un om de sport, așa cum este Robert Munteanu, nu poate fi decât captivantă. Firul dialogului ne poartă pe diferite meridiane și pe diferite paliere, dar numitorul comun rămâne sportul. Trebuie punctat că la CSM Ploiești se face treabă serioasă la grupele de juniori ale secției de baschet. Stau dovadă cele șase titluri naționale câștigate în 2024. Povestea pleacă, cu ani în urmă, din Cetatea Băniei, Craiova, acolo unde interlocutorul nostru și-a dorit să facă fotbal de performanță și să calce pe urmele „Marelui Blond”, Ilie Balaci. Nu a fost să fie așa, pentru că atletismul a fost domeniul în care Robert Munteanu a activat și a avut succes. Întâlnirea cu Loredana Munteanu, prahoveancă din Urлаți, s-a produs în mediul universitar din Craiova, acolo unde ambii erau studenți la Facultatea de Sport. Pasiunea comună a fost baschetul, acesta fiind sportul pe care Loredana l-a practicat la nivel de primă ligă, între 1998-2003, la Craiova și la Galați. Ca junioară, Loredana jucase la Clubul Sportiv Școlar Ploiești.

„Nu aș fi crezut niciodată că voi părăsi Craiova”, ne-a declarat cu sinceritate Robert Munteanu. Anii au trecut ca „norii lungi pe șesuri”, vorba poetului Mihai Eminescu, și fiica cuplului Munteanu, Karina, a călcat inevitabil pe urmele părinților. La trei ani bătea mingea de baschet și mergea pe role, îmi spunea cu mândrie tatăl ei. În prezent, mezina familiei, care învață la Colegiul Național „Mihai Viteazul” din Ploiești, îmbină perfect sportul de performanță cu școala. Atunci când totul se face cu simț de răspundere, rezultatele nu întârzie să apară. Echipa CSM Ploiești de baschet feminin (U 18) a câștigat, din nou, campionatul în fața Academiei „Dan Dacian”

din București. „Nu am crezut că vom triumfa în acest an”, ne spunea tatăl ei. Karina nu și-a putut ajuta colegile la ultimul titlu, deoarece s-a accidentat. Operația de ligamente încrucișate s-a efectuat la București, refacerea decurgând normal.

Robert Munteanu deține două carnete de antrenor (la baschet și la atletism), iar Loredana Munteanu are licența A (la baschet) și coordonează grupele de băieți și fete de la CSM Ploiești. La băieți are o conlucrare frumoasă cu antrenorul Ionuț Ivan.

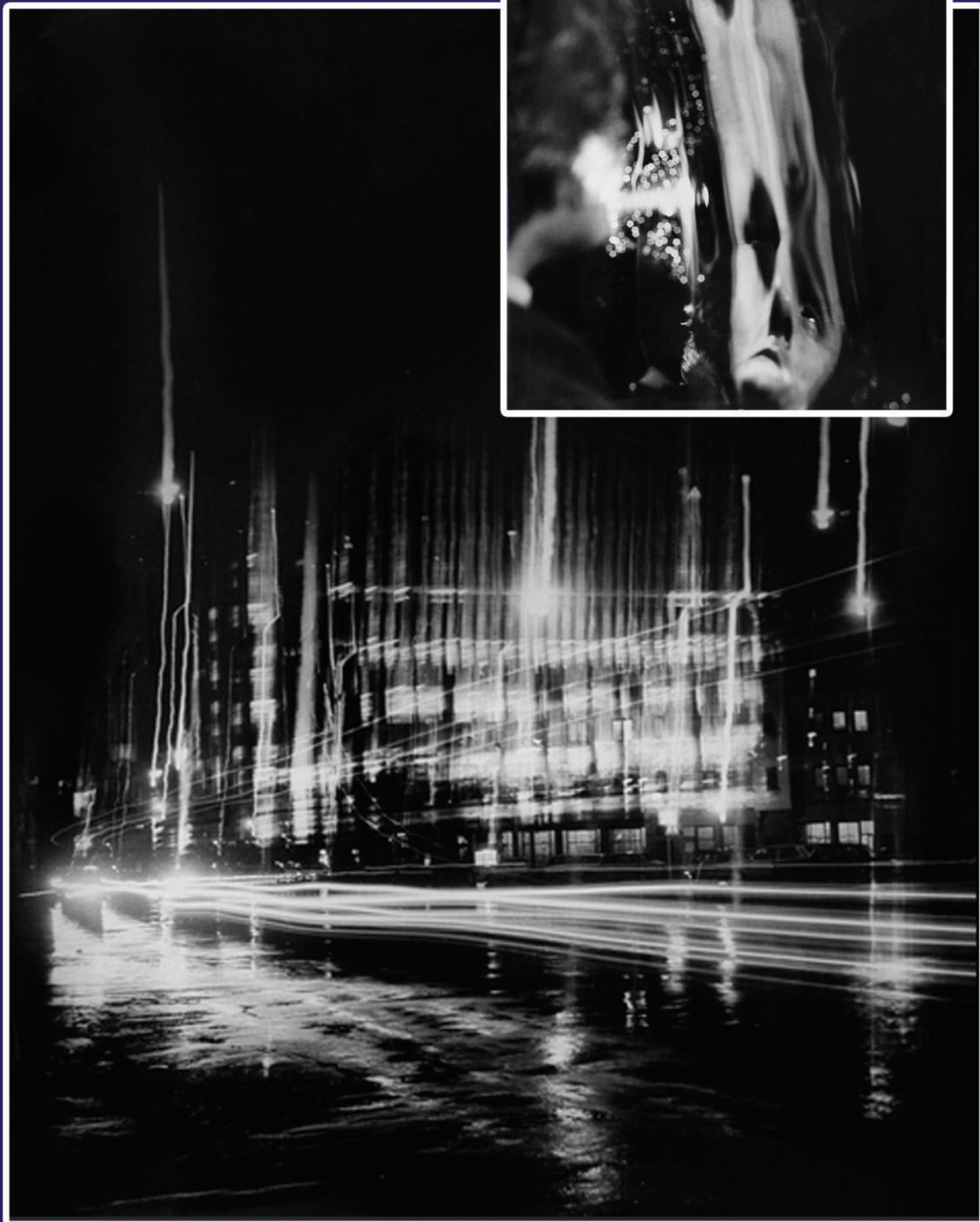
Ușor, ușor, discuția merge către terenul de atletism, acolo unde Robert Munteanu (antrenor federal), împreună cu Augustin Iancu (secretar general FRA), au avut rezultate notabile pe plan național. Menționăm ca vârf de performanță sportive, echipa de ștafetă de 4 x 100 de metri (băieți), unde CSM Ploiești deține și acum recordul național.

Tot la capitolul atletism, menționăm experiența din „Țara Soarelui Răsare”, acolo unde naționala de atletism

a României a ajuns la un puternic turneu în anul 2019, adică cu un an înaintea Olimpiadei (atipice) de la Tokyo, în 2020. Nimeni nu se gândea atunci care va fi soarta acestei competiții și impactul pe care îl va avea Covidul asupra întregii lumi și, implicit, asupra sportului. Trăiesc cu impresia că un colțisor din sufletul antrenorului a rămas acolo. Lecția servită de japonezi nu poate fi uitată rapid pentru cei care au călcat acolo. Disciplina, rigurozitatea, curățenia, precum și spiritul civic, sunt la cote înalte. Așadar, nu este întâmplător că Japonia este țara în care s-au născut temuții samurai. Poate când vă voi spune că tradus, în limba română, „samurai” înseamnă „servitor”, veți judeca în altă cheie acest aspect.

Ultimul titlu național obținut de ploieșteanul Mihai Militaru (elevul lui Robert Munteanu) la Campionatul Național Școlar, desfășurat la București, la proba de 100 de metri, este o garanție că lotul național nu este o Fata Morgană pentru tinerii atleți prahoveni.

*Orașul și experimentele fotografice
Toma Rădoiaș (Bel Ami)*

atitudini
revista de cultură

Luvrul © Florin Andreescu

